

פסקי הרא"ש

הלכות חלה
כולל

מעדני יו"ט

דברי חמודות

קיצור פסקי הרא"ש

ספר חנה דוד

(להרידב"ו)

תוקן עפ"י כת"י

עם הערות

מרדכי

השלם

הלכות ארץ ישראל

לרבי מרדכי ב"ר הלל אשכנזי

עם הערות

משנה זרעים

א"ט ח"ג - ח"ק

פסקי הראשונים

מבצורת מכון משנה נגי אהרון - י"ק וואווד

ז"ב משנת י"ק סיון ג'ס"ד

לנחתום לעשות להם שאור (י"א) אין בשל אחת מהן בשיעור פפור מן החלה (ירושלמי ה"ז). אמר רבי יוחנן (העושה עיסה על מנת לחלק הבצק פטורה¹⁰⁷, ואמרר ליה והמנין נחמוס שעשה שאור לחלק חייב בחלה, אמר ליה לא חמיוני¹⁰⁸ נחמוס, נחמוס לא בדעתו הדבר חלוי שמה ימלא לקוחות ונטבלו מני, כלומר אם ימלא שיקנה הכל כאחד לא יחלק.)

(פ"א מ"ח) (ז) עיסת הכלבים בזמן שהרועין אוכלין ממנה חייבת בחלה, (כ"א) ואם אין הרועין אוכלין ממנה אינה חייבת בחלה. בספרי זוטא דרש לה מדכחיב (ז) עריסוקומיכס שלכס חייבת ושל חייב פטורה:

פרק ב'

(פ"ב מ"ב) עיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה. ירושלמי (ה"ה) אמר רבי יוסי בר מנינא דרבי אלעזר¹⁰⁹ בן יהודה איש צרתותא היא, דמני' ממנ' (טטל יוס פ"ג מ"ד) עיסה שהוכשרה במסקה ונילושה במי פירות וגגה בה טבול יוס רבי אלעזר בן יהודה איש צרתותא אומר משום רבי יהושע פסקל אח כולו, רבי עקיבא אומר משמו לא פסקל אלא מקוס¹¹⁰ מגעו, רבי חייא בשם רבי יוחנן אומר דברי הכל היא, אף על גב דלאמר

רבי עקיבא ממנ' אין מי פירות מחברין לטומאה מודה הוא הכא שמי פירות מחברין לחלה¹¹¹. רבי חייא בר בא בשם רבי יהושע בן לוי אומר אין לך מחבר מכולן¹¹² אלא שצעה משקין בלגה. רבי יוסי בעי מה אמתנה לחלה או לטומאה, אין חיימר לחלה ויכל שכן לטומאה, אין חיימר לטומאה הא לחלה לא. רבי יונה פשט לה לחלה אמתנה כל שכן לטומאה, רבי יונה כדעמייה, דמני רבי בשם רבי¹¹³ שמעון בן יוסי רבי טרפון אומר נאמר כאן חלה ונאמר להלן וחלה לחם שמן מה חלה האמורה להלן עשויה בשמן אף חלה שנאמר כאן עשויה בשמן, ושמן אחד משצעה המשקין הוא. ונראה אף על גב דקמס לן רבי הכא דעיסה שנילושה במי פירות חייבת בחלה כיון דאמוראי סברי דמי פירות אין מחברין לחלה ומוקמי הך סתמא כרבי אלעזר בר יהודה איש צרתותא ופליג עליה רבי עקיבא וקיימא לן כרבי עקיבא מחברין¹¹⁴, אם כן אין הלכה כקמס משנה זו, ואף על גב דרבי יוחנן סבר דרבי עקיבא מודה דמי פירות מחברין לחלה, הא פליגי עליה דרבי¹¹⁵ יוסי בר מנינא ורבי יהושע בן לוי ורבי יונה וברייתא דרבי שמעון בן יוחי מסייעתן¹¹⁶. וגם רבינו חס פסק דהלכה כרבי יהושע בן לוי¹¹⁷ לגבי רבי יוחנן, והביא ראיה ממגילה (כ"ו י"ג) מהיא דמני רבנן לבי נישתא לא מוזנינן. ובסדר תנאים ואמוראים כחזו

רש"י והברטנורה

ויאפה לוחה כולה כחמה: עיסת כלבים. נעשית מקמח ומורסן הכרכה מעורב בה: בזמן שהרועים אוכלין ממנה. שלא נחטרב בה מורסן כל כך: חייבת בחלה. דכיון דחילא לרועים לחם קיימ' ביה: שהוכשרה במסקה. שלחם המנוס במי: ונילושה במי פירות. ומי פירות חן מכשרין והעיסה שנילושה בהם לא הוכשרה לחלה וליה מקבלת טומאה: פסקל את בולו. דמי פירות עומק את העיסה חייבו: לא פסקל אלא במקום מגעו. קסבר ר' עקיבא דכיון דמי פירות חן מכשרין ולא ימיימו לכו ליה עומאה רוחא אוחא כאלו חילא ולא פסקל אלא במקום מגעו:

דברי המודות מצדני יום טוב

(ט) אם אין בשל אחת מהן כשיעור פטורה. וכמו ב"י ק"י שצ"ו (ד"ה שניס) ח"ל פירש ה"ש נשים שנמנו לנחמוס לעשות להן שאור ובין כולם י"ט כשיעור וכל הכל בנת אחת שלא מדעתן וכן פסק סמ"ג (שנין קמ"ח) בשם ר"י, כלומר דלילו מדעתן מנטרפין, ולמד מכאן לנשים שנילושה עיסתם יחד מדעתם ואין דעמס לחלקה וליקח כל אחד חלקו אלא לחבול יחד שמנערפים ע"כ לשונו: (ז) העושה עיסה על גב חלה חלקה בצק פטור מן החלה. כמנו החוק' פסק כ"ד מצדני דף ל"ח (פ"א ד"ה לחס) דרבינו יחיאל ז"ל היה מסופק אם ורימון¹¹⁸ חייבים בחלה משום עושה עיסה כדי לחלקה בצק פטורים מן החלה דלית בהו שיעורא הכא גבי ורימון¹¹⁹ נמי פעמים מחלקן שאין משמינן שיעור חלה בקדירה אחת, אף היה מצדני ליקח חלה בלל ברהה בשביל הספק ע"כ, ונראה לי שגוה נחוקו ר' מרדכי יפה ז"ל בסי' שצ"ו קע"ב ד' דמנה העושה עיסה על מנת לחלקה לחתירה בעודה בצק פטורה ע"כ, וסברא נכונה היא וקדוש לשמוע שזה היה ספקו של רבינו יחיאל גם כן, ועוד אני אומר דמלקה בצק אפילו לעמנו היא, ומיהא דהיינו שיתלקה שלא לפחות עשויי חלה ליומא אחתה או מבעושה לעבודה חלורה כמו משחית לערכים, אבל המחלק העיסה בצק לפחות מיד הכל אף על פי שאין בכל חלק כשיעור לא נפטר כלל, דאם כן דוקא ככרות גדולות שכל אחד שיעור חלה הוא דחייב, אלא אם כן שנאמר דהמטור מרפין ובה יש מחלוקה לקמן סעף ל"ו, אם לא שחלקה דהכא היא מחללה עיסה אחת, וזה דוחק, לכן נראה לי מיה שכתב ר' מרדכי יפה ז"ל דדוקא לחתרים דעמו שלא לפחות כשיעור כפסח אחת, אלא כשאושה כשיעור אף על פי שחלקה לכמות קטנות לא נפטר כלל, ונחייא אין חלו מצדני למה שכתב ר' מרדכי יפה ז"ל דדוקא לחתרים היא, דפסחא דמימרה לא משמע הכי: (כ"א) ואם [אין] הרועים אוכלים ממנה פטורה. כבר כתב רבינו בסמין דלעיל מהי דאמרת עליה בירושלמי (פ"א ה"ג) דרי יוחנן אמר אם עשאה בעיסה חייבת ומי קני, וכן פסק הטור סוף סוף ש"ל וכמו גם כן להא דרבה בשם שמואל דכרשיתא שפירי גלוקסאף אם עשאה משעה ראשונה על דעת שלא יאכלו הרועים ממנה פטורה, ולפי זה לא פליגי רבא בשם שמואל ורי יוחנן, וכ"כ ב"י (ד"ה העשה) שכן דעת הטור, ואף על פי שבש"ע על גב חלה דהא דרבה בשם שמואל מכל מקום מדחויין ליה בצקף משנה פ"ו מהל' ביכורים (ה"ט) דדייק מדברי הרמב"ם דסבירא ליה להלכה דהא דרבה בשם שמואל אף על גב דרובא דלא סבירא ליה להא דרי יוחנן כיון דלא סברתמ"ט ניכר וכו', מ"מ מכרעה להלכה לפסוק נמי דרבה בשם שמואל אף על גב דרובא דלא סבירא ליה להא דרי יוחנן כיון דלא סברתמ"ט אלא הטור, ונמלא דשנים הרמב"ם והטור דהיינו לפסוק כרבה בשם שמואל כהא לא יפסוק בש"ע כמותם כלל, והרי יוכלו לומר דרבה בשם שמואל איש חולק עם רבי יוחנן וכדעת הטור. ועם גם כן שכתבף משנה צ"ה בזמן שהרועים אוכלים ממנה כתב שדך אוהס רועים לחבול ממאהה עיסה או שפסאה על דעת כן. עד כאן:

קיצור פסקי הרא"ש

עשאו בעצמן חייב: (ד) נחמוס העושה עיסה לחלקה חייב בחלה. ומשים שנמנו קמה לנחמוס לעשות להם עיסה¹²⁰ אם אין בכל [אחת] כשיעור פטורה. עיסת כלבים אם הרועים אוכלים ממנה חייבת, אם לאו פטורה. עיסה שנילושה במי פירות או במי צינץ לנדן בלל מים ספק אם חייב אם לאו, הילכך טוב לומר שלא ללוג בהן בלל מים.

שינויי נוסחאות והערות

107 בנרפס: מן החלה. 108 כ"ה בר"ר ובכ"י ובפירוש המשנה, ובכ"י בחיבוי, ובכ"י בטעות: תחשיבוני, ובנרפס: תחשיבוני, והגיה מעדיריט: תחשיבוני. ובכ"י א"ג הוא בלשון רבים ורובנו דבי מורשא הקשר לר"ח: אמרו ליה והתניא כר אמר להו, ובמעדיריט מפרש לה בר"ל ור"ח והוא בלשון יחיד: אמר ליה, וכ"ה להדיא בירושלמי מעשרות פ"ה ה"ג. (ובכ"י א"ג אמרו ליה כר אמר לו לא תחשיבוני, והציק של אוח שהועמד בנרפס ארביי ר"ח, יש להעמרו אדר"ל). 109 בר"ר: א"י אלעזר בר הא רתינא, והגיה מעדיריט ד"ר: ד"ר אלעזר בר הא רתינא, ובכ"י א"ג ד"ר אלעזר בר הא רתינא. ובכ"י: מני ר' אלעזר בר הא רתינא, ובפירוש המשנה: לרי אלעזר בר הא רתינא. 110 כ"ה בכ"י א"ג: בפירוש המשנה, בנרפס: במקום, ובכ"י א"ג: במקום. 111 בר"ר: לחלק, והגיה מעדיריט ד"ר: לחלה, וכ"ה בדפוסים מאות' וככ"י ובפירוש המשנה. 112 בר"ר: אין לך מחובר מכולם והגיה מעדיריט ד"ר: אין לך מחבר אלא שבעה, ועל פי הגוה בדפוס 'מחבר' והיבת 'מכולם' הוקפה בסוגרים עגולים, ובכ"י ובפירוש המשנה היא אתא ככפונים. ובירושלמי אין לך מחורר אלא וכו'. 113 ע"פ כ"י א"ג, ווס: ר' יונה בר שמואל, ויש לפתוח: בשם רבי, כפי שווא בפירוש המשנה. ובד"ר נשמט הרבה ח"ל: כל שכן לטומאה ר' יונה כדעמיה דתני ר' יונה ברבי שמעון בן יוחי, והגיה מעדיריט ועל פי כ"ה רש"י אומר. 113 * ובש"ת הרא"ש כלל ח"מא) לטומאה הא לחלה לא, ר' יונה פשיטא ליה (ובפנים ע"פ בה"י פשט לה) לחלה כ"ש לטומאה, ר' יונה כדעמיה, דרבי יונה תני רשביי דתני רשביי ר"ט אומר. 113 * ובש"ת הרא"ש כלל ב' אות י"ד הוסף: הלכה כר"ע מחבריו וכ"ש מרבי אלעזר בן יהודה איש צרתותא דנראה דחלמיהו הוה. 114 ע"פ כ"י א"ג, (ובכ"י א"ג: הא פליגי ר"י יוסי כו'), ובנרפס ובפירוש המשנה: הא פליגי עליה ר' יוסי כו'. 115 בר"ר: מסייעתא, ובר"א"ש שבמעדיריט ד"ר: מסייעתא, והגיה מעדיריט: מסייעתא, וכן קצרו ע"פ בר"י וכ"ה בכ"י ובפירוש המשנה. 116 בפירוש המשנה נוסף: בכל מקום.

ספר

ציון לנפש חיה
צל"ח השלם

החדש

על הש"ס

מאת

רבינו הגדול גאון ישראל וקדושו
רבי יחזקאל סג"ל הלוי לנדא זצ"ל
רבה של פראג

מהדורה חדשה שסודרה באותיות מאירות עינים ובפתיחת ראשי תיבות וקיטוע ופיסוק
ובהגהה מדוייקת עפ"י כתבי-יד ודפוסים ראשונים
ובהוספת רבבות מראי מקומות והערות מגדולי הדורות
ובהוספת כמאתיים קטעים חדשים מכ"י
והשלמות משו"ת נודע ביהודה בכל מקום שדן בדבריו בצל"ח

כרך א

ברכות * שבת * עירובין

מכון ירושלים • מפעל נודע ביהודה השלם
מכון לב שמח • הוצאת ח. וגשל
ירושלים • תשנ"ה

וכו'. והנה דברים הללו שהעושה בצק כדי לחלקה פטורה מן החלה, הוא מימרא דר' יוחנן בירושלמי [חלה פ"א ה"ה], וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהל' בכורים הלכה י"ט וכן פסק בש"ע יו"ד סי' שכ"ו סעיף ב'. והנה דבר זה הוא מתמיה על מנהגינו בכל תפוצות ישראל שעושים חלות לשבת וכל אשה מברכת בביתה על הפרשת חלה, והרי הם מחלקים העיסה לג' או לד' חלות כדי להיות לחם משנה בכל סעודה, ובשום חלה בפני עצמה ליכא שיעור חלה. ונתעוררו האחרונים בזה, הלבוש ביו"ד שם וכן הש"ך שם בס"ק ה' כתבו דלחלקה בבצק היינו לאנשים הרבה, ע"ש. ולפ"ז הנשים שפיר עבדי, שהם אינם נותנים מאומה מהעיסה לאחרים. ואמנם דברי רבינו יחיאל כאן בתוס' אינם מורין כן, ולכן כתב המעדני מלך בהלכות חלה בלחם חמדות סי' כ' (כתב) שזהו ספיקו של רבינו יחיאל, אם סברת הלבוש נכונה. ובמעדני מלך שם כתב דאפי' נימא דגם אם עושה לחלק לעצמה ג"כ פטורה, היינו אם מחלק כדי שלא לאפותו בפעם אחת אלא אחת היום והאחרת ליומא אחרת או מסעודה לסעודה כגון שחרית וערבית, אבל אם מחלקת כדי לאפות הכל מיד אע"פ שאין בכל חלק כשיעור לא נפטר כלל, דאלי"כ דוקא ככרות גדולות שבכל אחד שיעור חלה הוא דחייב אא"כ שנאמר דהתנור מצרף, וכזה יש מחלוקת לקמן וכו', והאריך, ומסיק שהנכון כמ"ש דדוקא אם דעתו שלא לאפות כשיעור בפעם אחת וכו'. וגם דבריו לדעתי אי אפשר להחליטם, שדברי רבינו יחיאל ג"כ אינם סובלים חילוק זה, דלפי דברו כך היה לרבינו יחיאל לומר שוירמשייש פעמים אינם מבשלים הכל בפעם אחת, כי לדברי המעדני מלך העיקר הוא אם נאפים בפעם אחת, וכבר נתעורר בזה הגאון בעל תפארת למשה בס"י שכ"ו, ונשאר בצ"ע י.

ונלע"ד ללמד זכות על המנהג, דהרי הראב"ד שם בפ"ו מהל' בכורים חולק על עיקר דינו של ר' יוחנן ופסק כר' שמעון בן לקיש ואפי' עושה כדי לחלק חייב בחלה, ואף שאנן פוסקים כהרמב"ם, מ"מ הרי בזה אם התנור מצרף ג"כ איכא פלוגתא דרבנן, והרא"ש פסק דהתנור מצרף כמ"ש הלחם חמדות סי' ל"ז, והרשב"א ג"כ מספקא ליה, ועיין בכסף משנה פ"ו מהל' בכורים הלכה ט"ו. וא"כ איכא ספק ספיקא לחיוב, שמא קיי"ל כהראב"ד, ואת"ל כרמב"ם שמא התנור מצרף ושפיר מברך על הפרשת חלה. ועוד אני אומר, מה שמנהג הנשים שהביא הט"ז כיוצא דעה סוף סי' קצ"ח [ס"ק ז'] להניח החלות אחר שהוציאם מהתנור על השלחן, והט"ז כתב שהוא לכבוד שבת. ואני אומר שהטעם כדי שיצרפו ע"י השלחן, דהיינו צירוף סל, ואף שקיי"ל שאם נתנה על טבלא שאין לה לכבדו אין מצטרפים, וכן פסק הש"ע בס"י שכ"ה [סעיף א']. היינו משום שהוא בעיא דלא איפשטא במס' פסחים דף מ"ח ע"ב, ועכ"פ ספק הוא, ובצירוף ספיקות הג"ל הוא כודאי לענין ברכה. ואף שהם מברכין תיכף בעודה עיסה, היינו שזה לא מקרי כלל דעתו לחלק, דזה מיירי שיחלקם ואין דעתו לצרפם עוד, אבל היכא שדעתו לצרפם לא מקרי גם עתה דעתו לחלק, והם חייבין בחלה. כן נלע"ד ללמד זכות על מנהג ישראל.

וע"פ זה נתבררו דברי רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל שנלאו כל נושאי כליו בפירוש דבריו, וזה לשון רבינו הגדול בפ"ג מהלכות ברכות הלכה ח', הפת שפתת אותה פתים ובשלים בקדירה או לשה במרק, אם יש בפתיתין כזית או שניכר שהן פת ולא נשתנה צורתה מברך עליה בתחלה המוציא, ואם אין בהם כזית או שעברה צורת הפת בבישול מברך עליה בתחלה בורא מיני מזונות, עכ"ל רבינו. והנה דבריו סותרים זה את זה, ועיין בכסף משנה, ובכל הדוחקים שנדחקו לחלק חילוקים אכתי אין זכר לחילוקים ההם בגמרא, ואין דרך רבינו הגדול להיות בודה דברים מלבו אם לא במקום שאומר יראה לי. ולפי ההוצעה שהוצעתי בפירוש הגמרא יחבירו דברי רבינו, הפת שפתת וכו' אם יש בפתיתין כזית (רצונו בזה שכאלו עצמן שהוא מברך עליהם יש כזית וכזה לא בעינן שיהיה ניכר שהן פת). ומה שכתב או שניכר שהן פת, רצונו באמרו או, היינו שאין בפתיתין עצמן שהוא מברך עליהן כזית, אבל אכתי נשאר בתוכם קצת פתיתין שיש בהם כזית, ולכן מהני מה שניכר שהן פת ומברך המוציא. ואם אין בהם כזית (רצונו שאין בכל הפתיתין צורת הפת בבישול (רצונו באמרו או, היינו שיש בתוכם פתיתין שהם כזית אבל אלו שהוא מברך עליהן אין בהם כזית, לכן אם עברה צורת הפת מברך בורא מיני מזונות). ומעתה ביאר רבינו כל השלשה חילוקים שבגמרא על דרך שביארנו.

תוס' ד"ה היה עומד וכו', ונראה דבכהן העומד להקריב ראשון במשמרתו וכו', וכיון שיש להם זמן קבוע וכו'. ולענ"ד ראייה לפי' התוס' מדתני היה עומד ומקריב מנחות בירושלים, ולא היה צורך תני בירושלים ופשיטא דהקרבן המנחה הוא בירושלים. ולפירוש התוס' ניחא, דאתי לאפוקי כמה בשעת היתר הבמות, ולבמת יחיד לא שייך משמורת, ומי שרצה אפילו זו היה מקריב, ואין שם זמן קבוע ואין שם ברכת שהחיינו, להכי קתני בירושלים ששם כ"ד משמורות קבועות. ואפשר עוד, דאתי לאפוקי אפי' משכן שילה, לפי שמשנה רבינו חילק הכהנים לשמונה משמורות, וכן היה עד שבאו שמואל ודוד וחלקום לכ"ד משמורות כמבואר במס' תענית כ"ז ע"א, ואז היו המשמורות מתחדשים ששה פעמים בשנה, ולכן אין שם ברכת שהחיינו, ועיין מג"א סי' רכ"ה ס"ק י"ג.

וליישב לפירוש רש"י הא דנקט בירושלים, היינו משום דרש"י פירש שישראל המביא מברך שהחיינו, ושלא תאמר שתיכף כשהפריש הסולת למנחה יברך שהחיינו, לכך תני בירושלים, שמירי בעת שמסרו לכהן, והטעם לפי שקודם שמסרו לכהן כיון שאין על הסולת רק קדושת פה שמא ישאל על הקדשו איך יברך שהחיינו שמא ימלך וישאל על נדרו, אבל אחר שמסרו ביד הכהן שוב אין לו היתר בשאלה והכהן זכה בשכיל ההקדש ואז מברך שהחיינו.

7e ד"ה לחם העשוי לכותח וכו', ורבינו יחיאל ז"ל היה מסופק אם וירמשייש חייבין בחלה משום עושה עיסתו (ב) בצק כדי לחלקה פטורה מן החלה דלית בהו שיעורא ה"נ וירמשייש פעמים מחלקים שאין משימין שיעור חלה בקדירה אחת

ועוד נלע"ד לקיים דברי הלבוש והש"ך, דר' יוחנן בירושלמי מ"ירי דוקא בעושה עיסה לחלקה בבצק לאנשים הרבה, ואעפ"כ יבואו דברי רבינו יחיאל על נכון, כי אומר אני שההפרש בין מחלק לאנשים הרבה למחלק לעצמו, כי החילוק לאנשים הרבה היא כריתות ששוב לא יבואו לצרף, משא"כ המחלק עיסתו לעצמו כיון שאפשר שיבוא גם אח"כ להצטרף יחד אפי' הוא מחלקם לאפותם בתנורים הרבה, הלא אפשר להם גם אחר האפיה לבוא לצירוף סל, לכן גם עתה אין החילוק מוציאם מידי חיוב חלה. אבל אלו הוירמשייש שמבשלים בשתי קדירות, ועיקר חיובם בשעה שהם עיסה וכמו שכתבו התוס' שחלה עיקר בשעת עיסה, ואף שעושה אותם אח"כ סופגנין לא איכפת לן לענין חלה, אבל זה שעושה וירמשייש ודעתו לחלקם, וא"כ אין ראוי שיתחייבו עתה אלא מכח שגם לסוף יכולים להצטרף הכל, ואלו שלבסוף כבר הם סופגנין אם לא נתחייבו עתה לא נצטרפו בסוף, ולכן הדין בזה כמו העושה לחלק לאנשים הרבה.

דף ל"ח ע"א כמאן כהאי תנא וכו'. והא דנקט מר בר רב אשי דוקא דובשא דתמרי ולא קאמר סתם כל מי פירות מבוך עליהן שהכל נהיה כדבור. נראה דלרבוחא קאמר דובשא דתמרי, ולא תימא רבש דכתיב בקרא היינו דובשא דתמרי. ועיין בחידושי רשב"א וברא"ש, ולפירוש בה"ג יבואר בדברי התוס'.

שם דתנן דבש תמרים וכו'. אף שזה הוא פלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע, והיה יכול להביא סתם משנה דאין סופגין ארבעים משום ערלה אלא על היוצא מן הזיתים וענבים, ואין מביאין ביכורים משקים אלא על היוצא מן הזיתים וענבים. מ"מ ניחא ליה להביא מפלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע שהוא שנוי שם תחלה, שזה הוא משנה ב' בפ"א מתרומות, והך דאין סופגין הוא במשנה ג' שם. ועוד נלע"ד, דמערלה אין ראייה שזיעה בעלמא היא, כי נוכל לפרש הטעם משום שלא כדרך הנאתן, וכדבעי ר' זירא לומר כן בפסחים דף כ"ד ע"ב. ומביכורים ג"כ אין ראייה, דנוכל לפרש כוונת

המשנה דאין מביאים ביכורים משקין שאינן כתובים בפירוש בכתוב כי אם על היוצא מזיתים וענבים, דביכורים ילפינן ארץ ארץ משבעת המינים כמפורש במס' מנחות דף פ"ד ע"ב, ובשבעת המינים כתיב גפן וזית, אפ"ה מביאין משקין היוצאין מהם, משא"כ תאנה ורמון, אבל תמרים לא הוצרך תנא דמתניתין להזכיר, דהרי תמרים לא כתיבי דבש כתיב בקרא וכמ"ש הרשב"א והרא"ש לענין ברכה, לכך הביא משנה דתרומות, ושם אין הטעם משום שלא כדרך הנאתן, לפי מה שמסתפק בעל משנה למלך בפ"ה מיסודי התורה [הלכה ח'] וזה לשונו, יש לחקור כהא דקיי"ל דכל איסורין אין לוקין עליהם שלא כדרך הנאתן, אם נאמר ג"כ במצות עשה דרחמנא אמר תאכל אם אכלן שלא כדרך הנאתן אם יוצא ידי חובתו וכו', ע"ש.

ואומר אני דספקיא זה אני מסתפק בזה האוכל תרומה שלא כדרך הנאתן אם חייב בחומש, דשם ג"כ כי יאכל כתיב, והנה במס' יומא דף פ' ע"ב זר שאכל תרומה אכילה גסה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש כי יאכל פרט למזיק, אמר ר' יוחנן זר שכסס שעורין של תרומה משלם את הקרן ואינו משלם את החומש כי יאכל פרט למזיק. והנה מדאמרו פרט למזיק, מכלל שאם אינו מזיק אף שאינו דרך הנאתו חייב. אך רש"י פ"ה פרט למזיק, את התרומה. ועל כרחך הוכרח לומר כן, דאלי"כ מה בכך שהוא אין לו הנאה עכ"פ הפסיד והזיק את התרומה, ולכן הוכרח לומר פרט למזיק. אך הרמב"ם בפרק "מהל' תרומות כתב בהלכה ח', היה שבע וקץ במוזנו והוסיף על שבעו באכילת תרומה אינו משלם את החומש שנאמר כי יאכל לא שזיק את עצמו, וכן הכוסס את השעורין פטור מן החומש מפני שהזיק עצמו, עכ"ל רבינו הגדול. ומדיהיב טעמא שהזיק את עצמו, מכלל שאם לא הזיק עצמו אף שלא נהנה כלל, וק"ו אם נהנה שלא כדרך הנאתן כיון שעכ"פ לא הזיק עצמו מיקרי אכילה וחייב חומש, וא"כ ר' יהושע דפוטרי מחומש על כרחך שהטעם משום זיעה, לכך הביא כאן מפלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע ולא הביא מסתם משנה דאין סופגין יכו'.

[יא] לענ"ד להרי"א מבואר בתוס' בפסחים דף (כ"א) [כ"ו] ע"א ד"ה שאני היכל דבתרומה כע"י דוקא כדרך הנאתם ואכילה כתיב ב"י עיי"ש. (הגהות הגרעק"א).

[יב] ביאור דברי רבינו מבנו הגר"ש. מה שהקשה על דברי צל"ח במס' ברכות דף ל"ח [ע"א] ברי"ה דתנן דבש תמרים, דכתב על דעת הרמב"ם חייב בקרן וחומש בתרומה אף אם הוא שלא כדרך הנאתן, ורמב"ם [פ"י מתרומות ה"ח] פסק ומפרש פרט למזיק, היינו שמוזק להאוכל, מכלל כשלא מוזק חייב אף שהוא שלא כדרך הנאתן. והקשה מעלתו מסוגיא דמנחות דף ע' ע"א, דאמרין שם דאם גחין ואכיל תרומה ממחובר פטור מחומש דבטלה דעתו אצל כל אדם, הרי דפטור משום שלא כדרך הנאתן.

הנה שם לא מוזכר כלל שלא כדרך הנאתן כמו שמוזכר בסוגיא דפסחים [כ"ד ע"ב], ושם קאמר דבטלה דעתו אצל כל אדם שאין דרך בני אדם בכך, וכן הוא לשון הרמב"ם בסוף פרק י"א מהלכות תרומות [הכ"ו], וגם רש"י מפרש ולא מיחשב אכילה, וזה גרע טפי משלא כדרך אכילה, דבטלה דעתו אצל כל אדם ללקט בפיו דבר מאכל מן המחובר. ואם כן דברי אאמ"ו הגאון זצ"ל שרירין וקיימין, דלדעת הרמב"ם גם בשלא כדרך אכילתן חייב בקרן וחומש כיון שאינו מוזק, ועל כל פנים הוא נהנה מתרומה, אבל דבר שבטלה דעתו אצל כל אדם כגון שאוכל מן המחובר, זה אינו בכלל אכילה כלל וכלל, ולא קרינן ביה לא יאכל.

אמנם כבר מבואר אצלי במקום אחר דיש לדחות ראיית אאמ"ו הגאון זצ"ל. דלעולם יש לומר דשלא כדרך אכילה לא מיחשב כלל אכילה גם גבי תרומה, ואפילו הכי צריך להרמב"ם למידיב טעמא באוכל יותר מכדי שובעו וקץ באכילתו שפטור מטעם פרט למזיק עצמו, דמשום שלא כדרך הנאתן ליכא למפטור, דאף שהוא קץ באכילה זו, מ"מ לא מקרי זה שלא כדרך אכילה, הואיל ומיחשב אכילה לשאר אדם שאינו שבע. ושלא כדרך אכילה הוא דבר שאינו מדרך אכילה לכל אדם, כגון אוכל חלב חי או דבר שהוא מר ביותר וכדומה שאינו ראוי לאכילה לשום אדם, זה לא מקרי אכילה כלל. אבל דבר שאינו ראוי לאדם אחר מחמת שהוא שבע, לא יצא מכלל אכילה, כיון שאכילה זו מיחשב אכילה לכל אדם שאינו שבע, ולכן צריך לטעמא דפרט למזיק דהיינו שמוזקו. והא ראייה דבמסכת יומא דף פ' ע"ב, ג"כ קאמר ריש לקיש האוכל אכילה גסה ביום הכפורים פטור משום דכתיב אשר לא תעונה [ויקרא כ"ג, כ"ט] פרט למזיק, ולא נקט משום דהוי שלא כדרך הנאתן, והרי לענין אכילה ביה"כ בוראי פטור באכילה שלא כדרך הנאתן, ולמה נקט

מסירת הש"ס
הש"ס
מסירת הש"ס
הש"ס

מסירת הש"ס
הש"ס
מסירת הש"ס
הש"ס

מסירת הש"ס
הש"ס
מסירת הש"ס
הש"ס

מסירת הש"ס
הש"ס
מסירת הש"ס
הש"ס

מסירת הש"ס
הש"ס
מסירת הש"ס
הש"ס

מסירת הש"ס
הש"ס
מסירת הש"ס
הש"ס

מסירת הש"ס
הש"ס
מסירת הש"ס
הש"ס

מסירת הש"ס
הש"ס
מסירת הש"ס
הש"ס

גם ציונים מהש"ך

ישו ומכיו שם נפרק... מהלכות בכורים דין ט'
הירושלמי פרק ג'
חלה נאמנה ז'. וקף
הראב"ד השיגו שם
עליו השכל נהגן לטעון
ל הירושלמי, כזה חמכו
וכסף משנה [שם הלכה ט'
זה דומה למה ששינו
משנה ג' פרק ג' דמלה
וקדישה עיסה עד שלא
גלגלה וכו':
f. משנה ה' פרק ד'
דמלה וכמכיס:

ז והקדוה. צעודה זלק צענין שלא היה צדוק חלק כשיעור: ה והם היו פטורים באותה שעה מפני שעשאוה דחלק. והואיל
ונפטר העיסה זו צעוד היה צו שיעור היו כאלו הופרש ממנו חלה, ושזו לא יחזור להמייב. ונראה דוקא שאין שיעור חלה כגון שהוסף
אחר כך חלה על ידי הצטרפות מה שחלק, אבל אם יש צדקה שהוסף לצד כשיעור פשיטא שהוא חייב בלאו הכי, ואין זה שחלק ונפטר
פטור מה שהוסף: ה ודעתו להקדים וחלקם. והוסף עליהם, לפטור כיון שהיה פטור או כשהיה לו שעת מוכה. ועיין לקמן סימן

ש"ל סעיף ה': י אבא אבא
עשאוה כו'. והוא הדין כשי בני
אדם אם אינם מקפידים ולא עשאוה
על מנת לחלק לא מהני החלוקה
אחר כך:

מפני שעשאוה לחלק: הגה ה' והוא הדין נאדם אחד שעשה שני קצין ט ודעתו לחלקם
וחלקם י ו' אבל אם לא עשאוה על מנת לחלקם (ג) לא (ט) מהני החלוקה אחר כך:

ה המפריש חלה מעיסה שאין בה שיעור אינה חלה לפיכך שתי עיסות שאין בשום [הנהגה] אחת מהן בשיעור
והפריש מכל אחת חלה ואחר כך עירב העיסות ועשאוה עיסה אחת חייבת בחלה:

ציונים לרמ"א

גם ציונים מהש"ך

טור:

ביאור הגר"א

משמע בירושלמי [נהל] ריש פרק ד' יש דברים שהן חיבור בחלה ואינן חיבור
בטבול יום, חיבור בטבול יום ואינן חיבור בחלה. חיבור בחלה, דתנינן ובזמן
שהן של אשה אחת מין במינו חיב, ואינן חיבור בטבול יום דתנינן תמן [שכל
יום פ"א משנה א] המכניס חלות על מנת להפריש ונשכו בית שמאי אומרים חיבור
בטבול יום ובית הלל אומרים אינן חיבור. חיבור בטבול יום ואינן חיבור בחלה,
דתנינן תמן [שם פ"ב משנה ה] כשר הקדש שקדם עליו הקיפה, הא שאר כל
הקיפה חיבור, ואינן סופן לחתכו, ר"ל לחלקו לכהנים הרבה, ואינן חיבור
לחלה, דאמר רבי יוחנן העושה עיסה על מנת לחלקה בצק פטורה מן החלה,
ועל כרחין צריך לומר לאנשים הרבה, אבל לדרייה חייבת ממה שכתוב שם
חיבור בחלה ואינן חיבור בטבול יום דתנינן כו' על מנת להפריש כו', ועיין
במתניתין ויש טבול יום. ויצא לנו דאף שבסעיף א' השווה שתי נשים שאין
מקפידות לאשה אחת, לא דמי לגמרי, דבאשה אחת אף על פי שדעתה לחלק,
אבל בשתי נשים דוקא שאין דעתן לחלק, וכמו שכתוב בריש ורא"ש וספר
ההרומה ושאר פוסקים ובנוכר לעיל. והוא דעתן לחלק דוקא בבצק, כמו שכתוב
בירושלמי [פ"א הלכה ה] לחלק בבצק, ואף שבספר ההרומה וסמ"ג כתבו ודעתן
לאכול כאחד, לאו דוקא, וכמו שכתוב בריש"א [שם] חלה שער בן, וכן כתב
ב"י [ג"ה בהגה], וכמו שכתב ברש"ע סעיף ב' בבצק, וכן כתבו האחרונים:
[ח] [סעיף ד] שנים שעשו כו'. ירושלמי [נהל] פרק ג' [הלכה ז] והביאו הר"ש
בפרק ד' מתניתין (א') [ב] והרא"ש [ה"ק שם] סימן י"א. והראב"ד [השגחה בכורים
ז. ט] חמה על זה, וכן הר"ש שם כתב מיהו חימא כו', ופירש שהפרישו חלה
מקודם, ור"ל שלא היה דעתם מתחלה לחלק, אבל הרא"ש והרמב"ם [שם]
והטור כתבו כפשוטה. ועיין סימן שכ"ד סעיף ב' בהג"ה, וגם שם דבריו סתומין
מה שכתב על דעת החלקם וחלקם כו', והוא לשון הטור [שם עמוד עט], אבל
הוא דוקא על דעת לחלקן לאנשים הרבה כנוכר לעיל [סיף ז], וכמו שכתוב
בירושלמי [שם פ"ד הלכה א] הנ"ל חיבור בחלה כו' בזמן שהן כו' המכניס חלות
כו' ובנוכר לעיל [שם], וכך הם דברי הטור [נאמן] והובא כאן בהג"ה והוא הדין
כו': [ט] שכבר היתה להם כו'. ר"ל, דלא דמי למה שכתוב בסעיף א' שתי
עיסות כו' וכן בסעיף ה' לפיכך כו': [י] [נהגו אבא אבא כו'. טור, וכמו שכתוב
ב"י [שם] בן בנחתום אף שעשה לחלק וחלקם כיון שבעדו שאם לא ימצא כו'.
דברי הטור מפורשין יותר, שכתב אבל אם לא עשאוה כו' חייב אפילו לא
הוסיף על כל אחד ואחד שכיון שנתחייב כו':

שנתנו קמח לנחתום כו', ואין בכלהו כשיעור בחמיה, אמר ליה שניה היה
שכן העושה עיסה על מנת לחלק בבצק פטורה מן החלה. אמר ליה והא תנן
נחתום כו', אמר ליה אל תחיבני נחתום, נחתום לאו בדעתו כו' שמא לא ימצא
לקוחות ויעשה עיסה. ודעת ריש לקיש כחידוץ הראשון של רבינו יצחק, ודעת
רבי יוחנן כחידוץ האחרון, וכזה [שם סימן פג] שמעינן מהא שני בני אדם או
חלמדיים הלומדים כו' ונתערב מדעתם וגם אין דעתם לחלק כי אם לאכול
ביחד חייבת בין לריש לקיש בין לרבי יוחנן, ואפילו נחעריה שלא מדעתם
אליבא דרבי יוחנן. וכך הם דברי הסמ"ג [שם] וכן כתבו הר"ש [שם] והרא"ש
[שם] וכמו שכתבתי בסעיף א' [סיף ז], ודעת הרב חמוה שפסק כריש לקיש,
ואף שדעת הראב"ד [השגחה בכורים] בסוף פרק ו' לפטוק כריש לקיש וחלק על
הרמב"ם [שם הלכה יט], מכל מקום דוקא באדם אחד כמו שכתב שם, והביא
ראיה מירושלמי [נהל פ"א הלכה ז] ההיא איתתא דאתא ושאלת לרבי מונא בגין
דאנא בעני מעיבד עיסתי איטרא, ר"ל עוגות דקות, מהו דנסיבנא ותהא פטורה
מן החלה, אמר לה ולמה לא, אתא שאיל לאבוא ואמר ליה אסור שמא תמלך
לעשות עיסה. וממתניתין גופא איכא למשמע, ונשים שנתנו לנחתום כו', ותמש
נשים דוקא לענין חילוק, הא אשה אחת חייבת בחילוק כו', ע"ש. ואף בזה
הראב"ד וחידיהו, וחלקו עליו הכל קדמאי ובתראי, והואיל בירושלמי פירש,
הר"ש [שם משנה ה] והרא"ש [ה"ק שם סימן ב: פסחים פ"ב סימן טז] איטרא סופגנין,
וכמו שכתוב בסימן שכ"ט סעיף ד', וכמו שכתוב כאן בשר"ע סעיף ב' אבל
שאר אדם כו', וכל שכן כאן, וזה ברור. ומכל מקום ברין הנ"ל דסעיף ב'
מסתבר אני בזה, דלכאורה משמע אף בכינו העושה לחלק לעיסות קטורות
פטור [וכן כתבו תוספות בברכות ל"ז ב' ד"ה לחם, ורבינו יחיאל כו']. וכן
משמע בריש"א הנ"ל שמביא ראיה מירושלמי דבעי מעיבד איטרא כו', וכן
מבואר בדבריו, וכן משמע בירושלמי הנ"ל [נהל ה] לכאורה אל תחיבני נחתום
כו' ויעשה עיסה אבל אי אפשר, דאם כן חלות תורה דשלש מצות מעשרין
כו' ויעשה עיסה מחלה, וכן ריקי ניד, ובמתניתין [ו' פרק קמל] חלות תורה וריקי
כו', וכן נהגו אבותינו ואבות אבותינו להפריש בשבת ויום טוב, אלא על כרחין
הואיל בירושלמי לחלק לאנשים הרבה, וכן כתב ש"ך [סיף ה], ואף שבדברי
הראב"ד אי אפשר לפרש כמבואר למעיין בדבריו היטב, ואם כן גם הראב"ד
איש שלומינו ואין חולק בזה. וכן ספר ההרומה וסמ"ג ומרדכי [חולין רמז תרפט]
ושאר פוסקים כולם כתבו דין העשוי לחלק בשני חלמדיים וכיוצא כו' [וכן

פתחי תשובה

וכתבו כן ליישב מנהגינו שנתהוות הנשים כערב שבת ללוש רק שיעור חלה
ונטלים חלה ומכריסם אף דעתם לחלק לחמים שקורין קיטקיי"ש שאין בהם
שיעור חלה, משום דלא הוי לחלקה לאנשים הרבה. ועיין בתשובת בית אפרים
חלק י"ד סימן ט"ט שכתב דמדברי התוספות בברכות דף ל"ח ע"א דבר ראשון
ושאר פוסקים מבואר דלייתא לחילוק זה, וכבר עמד על זה גם בספר תפארת
למשה. ועיין במעריץ מלך הלכות חלה [וכי חמדות את כן שכתב חילוק אחר,
דדוקא אם מתלקה שלא לאפוח עכשו הכל אלא מסעודה לסעודה אחרת כמו
משחרית לערבית, אבל המחלק עיסה בצק לאפוח מיד הכל לא נפטר, ע"ש. וגם
חילוק זה דהה בספר תפארת למשה שם דמתוספות הנ"ל לא משמע כן. ובתשובת
בית אפרים שם כתב ליישב מנהגו, דדוקא אם דעתו לחלקו באופן שלא יבואו
אחר כך לירי צירוף לעולם, שאז היא חלוקה המתקיימת, פטורה, ואין חילוק

באר היטב

חולק על זה, וכמה שקבל מרבותיו שאיסור גמור הוא, [ט"ו ס"ק ז], לכיון
דעיסה חייבת בחלה צד הנחתום בגלגול, ובהפרשמו כנר פטר כל העיסה,
והאיך יכירו אחר כך כל אחד בפני עצמו הא הוי כרעה שאינה צריכה, נש"ך
ס"ק ז]. והט"ו טרם ליישב המנהג דהיינו אם הוא נאופן שהנשים רגילין ליקח
ככל ערב שבת מזה הנחתום, אבל לא נאופן אחר, ועיין שם שכתב ליישב
דהאי נחתום איירי שיש לו מכירין שרגילין לקנות על מנת כן שהם
יפרישו חלה, והוה להו כאילו קנו ממנו קודם שעושה העיסה, ואחי
לידיהו בשעת חיוב דהיינו הגלגול, ואי אפשר להנחתום ליטול חלה
דהוי כאינו שלו. וכמו עוד נחשבות משאח צנימין, אמנם מה שנוכחים
בנחתום שעושים לחם גדול מה שמעמיים כשעת הדרכה על השלמן וממנו
לנחתום חלה הרבה נשים כל אחת בפני עצמה. אף על פי שכל אשה נועלת

מבואר פירושאן
הוצא מפי שאלן זרין בשאל
מבין כוונתו

שאלות ותשובות

בית אפרים

מאת

גאון ישראל ותפארתו, גדול מרבני שמו

רבינו אפרים זלמן מרגליות זצוק"ל

מבראד

נדפס לראשונה בחיי המחבר בשנת תקע"ח לפ"ק

ועתה יו"ל במהדורא חדשה ומפוארת

עם הרבה תיקונים והוספות

ע"י המכון להוצאת שו"ת בית אפרים

פעיה"ק ירושלים תובב"א

בשנת הביאהו בית אפרים (תשע"ב) לפ"ק

כמו שכתבתי לעיל (ד"ה ונחזור), משום דכתיב צבאכם ומשונה מכל ציאות האמורות כו' גלי קרא דנחייבו מיד, משא"כ מהא דמעיקרא לא אכול דייק שפיר, דעל כרחק לומר לפי שיטתו היתר על ידי העומר הוצרכו להמתין, ולכך צעי מהיכן הקריצו.

ואמנם מדברי הרמב"ן בפירושו לתורה והוצא במפרשים משמע ללא כהך סברא שכתב הטורי אבן, דהרמב"ן (במדבר לא, כג) כתב טעמא למה לא ליומה המורה להגעיל במלחמות סיוון ועוג משום שהוא בכלל ארץ ישראל ואפילו כחלי דחזירי אשמרי, וקשה, דהאי יש היתר לאיסורי על ידי הגעלה. ואף לדעת הפוסקים ציו"ד סימן [ק"צ (סעיף א)] ללא מיקרי דבר שיטת לו מתירין כיון שרריך הוצאות להגעילו, מכל מקום הא קמן גבי חלה דהפרשה צעי ואפילו הכי מיקרי יש לה היתר (ודומק לומר דכיון דעכ"פ נאכלת לכהן שפיר חשיב ליה יש לו היתר כיון דעכ"פ לדידיה אסור) ואסור לאוכלה בלא הפרשה, אלמא דלהפסד מועט לא חששו. ואפשר דכוונת הרמב"ן דכיון שהמורה המירה כחלי דחזירי גופא אס כן פשיטא דצליעת הכלים שריא. אף שיטת לחלק, דכחלי דחזירי וכהאי גוונא דבר שבמזון המורה חסה עליהם והמירה להם באותם השנים, משא"כ הצלוע שהוא טעמא בעלמא ולא שוי מידי, מכל מקום אס נכטרך להוציא צלעו מתוכו מיחזי כחוכא, שגוף האיסור שרי להו וטעמא דידיה יאסר. והלכך, כיון שגוף האיסור דבר טמא אי אפשר לאוכלו בדיהתר, אף טעמא דידיה שרי.

ורחיק נראה לענ"ד לומר, דאפילו למאי דצעי למימר (חולין שם) לדידהו נמי שרי, היינו דוקא מה שהכניסו ישראל עמיהם או שנמלא צעם כניסתן, דבהכי מיירי קרא דובחים כו', אבל לא שנולד אחר כניסתן הן ציד ישראל או ציד עכו"ם. (ובהכי הוה מתיישב טפי גבי חדש, אס היינו אומרים כמו שכתב רוס מעלתו שהתצורה לא עייל ציד עכו"ם, אז הוה אחי שפיר אף אס נימא לדידהו אישתרי, דכהאי גוונא שנולד אחר כך אין זה מכלל ההיתר, אס נאמר דצכהאי גוונא שלא הביאה שליט לא אזלינן בתר העיקר (עי' לעיל ד"ה ולבאורה), אלא שכבר כתבתי (ד"ה ב. מה) שהיה שם תצורה גמורה). והיינו דכתיב (ויקרא יב, כג) כי תבואו כו', למימרא דמיד צביאתן אס נטעו נאסר, משא"כ צמלאו נטועה יליף (ערלה שם) מכי תבואו ונטעתם דשרי, והיינו כמו שאר איסורין דאשתרו להו.

ובמזורי אבן שם כתב ליישב הדין החדש וחלה, דכיון שיטת להם היתר אחר כך, צכהאי גוונא לא המירה תורה, דלמה להו למיכליה בעודו באיסור, כגון בחדש שיטת היתר על ידי העומר או בחלה על ידי הפרשה, עיין שם. וצוה יש ליישב מה שהקשה הצ"ח (ס"י רצג ד"ה ועוד יש) אס נימא דנוהג צל עכו"ם למה להו לדיוקי (ד"ה יג) מהא דמעיקרא לא אכלו, צפשיטות הוה להו לדייק, דהאיך אכלו מעבור הארץ הא אסור משום חדש ועל כרחק דלקרוב העומר. והנה כבר השיגו עליו צפוסקים (עי"ש בש"ך ס"ק ו ובמ"ז ס"ק ב), ויש שחזרו וקיימו דבריו. ולפי דברי הטורי אבן יש לומר, דמהא שאכלו מעבור הארץ אין ראייה כל כך, דמנינו למימר דאפילו דבר טמא אישתרי להו, (והך דחלה יש לומר

הלכות חלה

סימן ס"ט

מה שנוהגים ליקח חלה אע"פ שדעתם לחלק לחלקים שאין בכל אחד השיעור

ה [[העושה עיסה לחלקה צלק פטורה מן החלה, היינו אס רוצה לחלקה לאנשים הרבה, אבל צצביל שהוא מחלק לעצמו לא מיקרי עושה לחלק.

אך לכאורה צ"ע, ממה שכתבו החוספות בצרכות דף ל"ח (אז: ד"ה לחם) שרצינו יחאלל היה מקופק אס ויירמייש"ש

7 שאלה. צמה שנוהגין ליקח חלה אע"פ שמחלקין העיסה לכמה חלקים שאין בכל אחד שיעור חלה, אי אריך למיעבד הכי.

תשובה. הנה דעת הפוסקים ציורה דעה סימן שכ"ו, דהא דאיתמר (מתני') [צירושלמי (חלה פרק א הל'

א. עי' לבוש סעיף ב' וש"ך ס"ק ה.

חייבת בחלה משום דעושה עיסתו בצק כדי לחלקה פטורה מן החלה דלית בהו שיעורא הכי נמי גבי ווירמיש"ש נמי פעמיים מחלקן שאין משימין שיעור חלה בקדירה אחת כו', וכן כתב בהגהות סמ"ק דפוס קראקא דף מ"ט (מצוה רמו אות ד), וכן כתבו במרדכי (ברכות רמו קכא) ובכל בו סימן פ"ט (ד"ה המערב). הרי מצוה, דאף שמחלק לעצמו מקרי עשוי לחלק. וכבר עמד על זה בספר תפארת למשה (ל"ד סי' שבו על הש"ך סי"ה), והביא שם דברי המעדני מלך צהלכות חלה (להרא"ש סי' ג, דברי המדות אות ב) דמחלק בין היכא שנאפה הכל ציחד וצין אם לא היה דעתו לאפותו ציחד, וכתב דמהתוספות לא משמע כן. וכן בספר עטרת ראש (עפרת תפארת ברכות לח, ברפ"ד כ"ד) תמה צוה. ועמה נדפס מחדש פירוש הגאון התמיד מוהר"ר אליהו מווילנא ז"ל על סדר זרעים (שנות אליהו), ותמה (חלה פרק א משנה ז) גם כן על התוספות צוה, והביא ראיה ממאי דקאמר (במשנה שם) נשים שנתנו כו' והוי ליה למימר אף באשה אחת, ועוד הא אמריין (שם משנה ו) חלות תודה כו' עשאן למכור בשוק חייב והרי לא היה רק עשרון אחד ועשו מהם ג' חלות ואין בכל אחת מהם כשיעור, וכן פסקו כל הגאונים, וכן נהגו אבותינו כו', עיין שם.

ולענ"ד אין דברי רבינו יחיאל סותרים כלל למשמעות הפוסקים הג"ל והמנהג שנהגו צוה, ודברי רבינו יחיאל הם מיוסדים על פי מה שכתב הר"ש בחלה (פרק א משנה ה ד"ה ירושלמי) שכתב לחלוק על ר"ת דמחייב בחלתה עיסה על מנת לעשותה סופגנין, דהא צירושלמי (שם הל' ה) אמר ר' יוחנן העושה עיסה על מנת לחלקה בצק פטורה מן החלה, ומן הסברה כל שכן עושה עיסה על מנת לעשותה סופגנין כו', עיין שם, וכן כתב הרא"ש במס' חלה (סי' ב) בשם הרמב"ן שהביא ראיות לזה, וכן כתבו הרא"ש פרק כל שעה (פסחים פרק ב סי' יז) והר"ן שם (פסחים יא), עיין שם. ולדעת ר"ת צריך לומר, דדוקא בעושה לחלק שלא יהא כשיעור, דהעומד ליחלק כחלוק דמי, משא"כ כשדעתו לסופגנין, שאין קפידא לענין חלה רק על שעת הגלגול, ולא שייך צהאי גוונא לומר דרואין אותה כאילו הוא עכשיו סופגנין. והנה הא דמחלקינן בין אם דעתו לחלק לאדם אחד או לאנשים הרבה, צריך לומר, משום דגבי אדם אחד אנו רואין אותם כמזורפים יחד, שהרי כל שעה הם צידו לצדו אותם כל זמן שהם בצק, ואף לאחר שנאפו עדיין יש צידו לצדפם בצל, משא"כ כשמחלק אותם לאנשים הרבה, שאין מזטרפינן יחד אחר כך, או כיון דבשעת גלגול היה דעתו לחלקה, רואין אותה כאילו כבר נחלקה.

ולפי זה אמי שפיר, דאע"ג דבאדם אחד שדעתו לחלק לצדקים קטנות ולעשות גלוסקאות לאפותם שפיר הם כאילו לא נחלקה כלל כיון דאכתי חזי לאטרופי בתנור או בצל, מכל מקום כשנותן אותם בקדרות לעשות מהם סופגנין, שוב אי אפשר לצרף אותם יחד, ומה לי אם גלגל העיסה על מנת לחלקה בצק לאנשים הרבה או גלגל העיסה על מנת לחלקה בקדרות הרבה, כיון דאז הם נעשים סופגנין ובטל מינייהו מורת חלה. והלכך שפיר מספקא ליה לרבינו יחיאל צהא מילתא, דשמא צהאי גוונא הוי כעושה עיסה על מנת לחלקה בצק לאנשים הרבה דפטורה. וזה צרור ונכון לענ"ד. ומלאחי צל"ח על מסכת ברכות (ל"ז ד"ה ר"ה לחם) שכתב כעין מה שכתבתי, אלא שציאתי יותר צ"ד.

אמנם כל החרדה שהחרידו עלינו דבאדם אחד לא שייך זה, לא ידעתי למה, שאע"פ שהאחרונים פירשו דמייירי צדעתו לחלקה לאנשים הרבה, מכל מקום צמחוקת הוא שגויה בין הראשונים ז"ל, שהרי הרמב"ם צפרק ו' מהלכות צכורים (הל' י"א) כתב קתם העושה עיסה לחלק הצצק פטורה, והראב"ד שם חולק עליו, וכתב שנראה לי דצהא אחת חייבת (שלא) [שמא] תמלך לעשותה עיסה, ומיייתי ראיה מהירושלמי דצהא שעשתה עיסה על מנת לעשותה סופגנין כו', וממתינתין גופא (חלה פרק א משנה ז) איכא למשמע נשים שנתנו כו' הא אשה אחת חייבת כו', עיין שם. ועיין שם בצקף משנה (בס"ד) מה שכתב דלפי פירוש ר"ש (במשנה שם) לא שייך לדייק מה שדייק הראב"ד כו', [ו]ל"ע, דאדרבה איכא למידק טפי, טעמא דשעת התערובת היה שלא מדעתו הא אם התערובת מדעתו אע"פ שסופו לחלק חייב. והוא שיטתיה דריש לקיש דקצירא ליה נחמוס לאו דווקא, אלא הטעם לפי שהתערובת שלא מדעת הנשים. ועיין בספר התרומה (סי' פב) וסמ"ג (עשין קמא, ד"ו ר"ג, ד) וצפירוש הגאון מוהר"ר אליהו הנ"ל, ותשכח על שיטת ריש לקיש כמו שכתב הראב"ד. אמנם דעת שאר הפוסקים הוא דהלכתא כר' יוחנן לגבי ריש לקיש, דאפילו ערב שלא מדעתו נעשה טבל כל שאין דעתם לחלקה, עיין שם, ואפשר דגם ספר התרומה וסמ"ג סוצריים דגם באדם אחד שדעתו לחלק פטור וכדעת הרמב"ם, וכן נראה דעת הטור (סי' שבו). וכן כתב בהגהות מיימוני השייכים לספר זרעים (אות י' בהגהה) להדיא בשם רבינו שמחה, דלא חימא לחלקה בין שתי נשים אלא אפילו לחלק לעצמו או אפילו לעשות ממנו צציקות קטנות פטורים עד אם לא שיצרפם התנור כו', עיין שם. וצ"ח (שם ד"ה ומה שכתב ואפילו) פירש גם דדברי הטור שדעתה לחלקה לצני ציתו כו', ואין לשון הטור מורין כן. וצפסקי

הרי הם אופין אותם יחד ורודים ונותנים לסל אחד יחד, ואין חלוקת הצדק הזו סופה להתקיים, משא"כ כשהוא חלוקה המתקיימת דומיא דמחלק לאנשים הרבה, אף באיש אחד פטור.

ועיין בתפארת לנשה (יו"ד הנ"ל) שכחצ: דאין לומר דלחומרט נוטלין שמא יטרפו אחר כך בסל או צמנור, דאם כן לא יצרכו, ועוד דנראה לי דאפילו יטרפו אחר כך פטורין, כיון שהיה פטור בשעה שיהיה לו חובה כו', עיין שם. ולפי מה שכתבתי (ד) כיון דאין דעתם לחלקה לגמרי שהרי קופסם להחזיר ולהצטרפם צמנור או בסל, מעיקרא כאלו עשה על דעת שלא לחלק כלל דמיא. ועוד יש לעיין בזה הרבה, ולא עת האסף פה.

דברי זעירא מן חברייה
הק' אפרים ולמן מרגליות מבראד

חלה להרשב"א (השער השני ד"ה ירושלמי אמר ר' יוחנן) נראה שדעתו כהראב"ד.

ומכל מקום נראה דדוקא אם דעתו לחלקה לצדקו קטנות' ולא יבואו אחר כך לידי צירוף, משא"כ כשדעתו לצרפם בשעת אפיה אחר כך, מה צדק שהיה בדעתו לחלקם, מכל מקום הרי שוב דעתו לצרפם אחר החלוקה, וצמר צמרא אזלין, רק היכא שאין בדעתו לצרפם אחר כך כלל. ומכל שכן בעושה עיקר סופגנין שאי אפשר שוב לצרפם כלל. ובהכי אחי שפיר מה שהקשה הגאון מוהר"ר אליהו ז"ל (הג"ל) מהך דחלות מודה (חלה פרק א משנה ו), משום דהתם בדעתו שאם לא ימלא לקוחות שיקח אותם לעצמו, ומה צדק שהוא מחלקם צדק, הרי הוא חוזר ומצטרפם צמנור או בסל. ובהכי אחי שפיר גם מנהג ישראל תורה לפי דעת כל הפוסקים, דאע"פ שהם מתחלקים לגלוסקאות, מכל מקום

הלכות כלאים ודיני ברירה

סימן ע

על דברי הטור יו"ד סימן ש"ב בצגד שאבד זה חוט של כלאים, וכדברי המוספות דתמורה (ל. ד"ה ואידך) גבי ונצורו חז מינייהו, ופספול נחמד דביני ברירה ודבר שיש לו מחירין, ובמוספות בע"ז דף ס"ג (ע"א ד"ה בגין) דקאי בחלצה. לק"ק לצוב להחריף מוהר"ר שמחה נתן נ"י

שפיר אמרינן ברירה, דהא קודם התערובת אין איסור ועל ידי התערובת זה האיסור. עד כאן דבריך.

ולדידי חזי לי שאין הנדון דומה לברירה. שאף המוספות לא אמרו אלא התם, שלא חל שם איסור על דבר זה עד לאחר שנתערב ובשעה שחל שם איסור כבר הוא מעורב ולא ניכר חיזה הוא, משא"כ אם הדבר האוסר היה מופרד בפני עצמו, אע"פ שאז לא נקרא עליו שם איסור, מכל מקום הרי בשעה שנתחבר ונאסר חל עליו שם איסור, ואז היה מצורה, מה צדק שאחר כך נאבד ונתעלם מעיניו ולא יכירו עוד מקומו, מכל מקום כיון דעכ"פ כבר הוצר האיסור פעם אחד, שוב לא שייכא ציה ברירה, וכשאר תערובות דעלמא דמי. והגע עצמך, בטיפת חלב שנפלה על חתיכה מהחתיכות של בשר עוף, או אפילו שאר איסורים דרבנן שנפל על חתיכה מהחתיכות, נימא דנצורו חז { שאין לומר בשאר איסורים הרי

גפן פוריה החריף מוהר"ר שמחה נתן נ"י.

אחד"ש. הגיעני דבריך. ושמתחי בפעליך. אחרי רואי כי נתן ה' לך לב לדעת. לצנות ולטעת. מוצטחי בזה שמהיה מורה באמת וצדק דת של תורה. ואל זה אצט להלהיב נפש יקרה. ואף כי טרידנא כעת להשיב צענייניס הנוגעים למעשה. לכבוד צית אצין אדירי התורה. אצמרה דברי עמך בקררה. ועוד חזון למועד לצב בארוכה. להשיב על כל פרט צלי נדר אי"ה.

ביאור בדברי החוס' בתמורה ל.

ראשון מחלה נאמר, במה שכתבתי למרן דברי הטור ציו"ד סימן ש"ב, על פי דברי המוספות בתמורה דף ל' (ע"א ד"ה ואידך) דאף בתערובת איסור אם נולד צמון התערובת אמרינן ברירה, וכיון דכללאים דרבנן מיירי אם כן

א. עיי"ש בבית יוסף ד"ה ומה שכחב או.

ספרי הלבושים לבוש עטרת זהב

הוא לבוש השלישי מעשרה לבושי מלכות
אשר חבר הגאון מוהר"ר מרדכי יפה זללה"ה

וקרא שמו

לבוש עטרת זהב

על שם הפסוק

ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וכו'

ועטרת זהב גדולה וגו'

והוא כולל

דבר הנקרא הוראה. והוא אשר כלל זעלל בעל הטור ביורה דעה

כמבואר בהקדמה הראשונה הנדפסת עם שני לבושים הראשונים

אשר המה לבוש התכלת ולבוש החור עיין שם

[נוסח השער מהדפוסים הראשונים]

מהדורה מחודשת מסודרת מחדש

באותיות מאירות עינים ברוב פאר וזהר.

מוגהים ומתוקנים בהגהה מדוייקת עפ"י כל הדפוסים

הראשונים וכתבי יד. פיסוק וקישוע מדוייק, והדגשת

כל הלכה בנפרד. הוספת אלפי מראי מקומות ופענוח

ראשי התיבות

ועליהם חננים

חיבור חדש של אלפי הגהות והערות ותיקונים

ממין הגאון הקדוש ר' אברהם אזולאי זעוקללה"ה

בעל החסד לאברהם - זקנו של החיד"א

אשר הועתק מכתב יד קדשו בגליוני הלבושים

ספר חגורת שמואל

סימנים כ"ט - ק"י

לחגאון מוהר"ר ר' שמואל מלאנצברג זעוקל

ובסופו ילקוט הערות והגהות מכתבי יד גדולי ישראל

יג עיסה שאין בה כשיעור בקמח ובעת אפייה תפחה וגדלה עד שנראה שיש בה כשיעור, פטורה. והוא הדין אם תפחה קודם אפייה, דכיון שלא היה בה שיעור בשעת חיובא דהיינו משחטיל מים בקמח שהוא התחלת עריסה אע"פ שחפחה אחר כך בתר מעיקרא אולינן.

יד אסור לעשות עיסתו פחות מכשיעור כדי להפקיע ממנו חיוב חלה, דאם כן תיבטל מצות חלה שלעולם יעשו כן והשתכח תורת חלה מישראל.

יב מי שנתערב לו פת שהפריש ממנו חלה עם פת שלא הופרש ממנו חלה, אם יש לו עוד קמח יעשה עיסה מהמזומת רבעים ויצרפנו עם הככרות בכלי ויפריש ממנה חלה על אותם ככרות שנתערבו, ואם רוצה להפריש מיניה וביה צריך להפריש מעט מכל ככר וככר, או יצרפם כולם בכלי אחד ויפריש מכל אחד על כולן עד שיפריש מכדי חשבון הככרות שהופרש מהן ומאחד יותר, כגון אם חמושה שהופרש מהם נתערבו בתוך עשר שלא הופרש מהם יפריש מששה, שאז וראי הפריש לפחות מאחד שלא הופרש עליו.

שכה דין ב' עיסות שאין בהן כשיעור, ובו ב' סעיפים.

שיהא כל ככר אחד או עיסה אחת למעלה מדופני הכלי, אבל אם נתנו קצתו תוך הכלי אע"פ שמקצתו למעלה מדופני הכלי מצטרף, ואם מכסה הפת במפה יש אומרים דחשוב כמו כלי ומצטרף.

ב ואם יש בכל עיסה כשיעור ורוצה להפריש מזו על זו אין צריך לא צירוף כלי ולא נגיעה, אלא כיון ששחיתו לפניו מפרישין מזו על זו.

א שתי עיסות שאין בשום אחת כשיעור, אם נוגעות זו בזו עד שנדבקת מעט מזו בזו מצטרפין אם הם ממין הראוי להצטרף כפי מה שנתבאר בסימן שכ"ד, ואם אינם נדבקיין והם בסל אחד, הסל מצטרף אף אפילו אחר שנאפה ונעשה פת סגי בצירוף סל, ואם נתנם על טבלא שאין לה לבושו אינם מצטרפין כיון שאין בית קיבול לטבלא, לכן כשמצטרפן בכלי יהיה שלא יצא שום דבר למעלה מדופני הכלי, דהיינו

שכו אחד שלש ב' עיסות ואין בשום אחת מהם כשיעור ונתערבו, ובו ה' סעיפים.

היו שתי העיסות של איש אחד, אם הם ממין אחד כפי מה שנתבאר בסימן שכ"ד ונגעו זה בזה ונשכו זה בזה מצטרפין וחיובים בחלה, שמתם אדם אחד אינו מקפיד שיתערבו עיסותיו כשהם ממין אחד כמו שנתבאר. אבל אם הם משני מינים אפילו אדם אחד מקפיד שלא יתערבו ואינו מצטרפין, ואפילו אדם אחד וממין אחד אם ידוע שמקפיד שלא תיגע עיסה זו בזו ולא תתערב אין מצטרפין, ואם האחת פת קיבר והאחת פת נאה אפילו הן של אדם אחד מסתמא מקפיד ואינו מצטרף, וכן שתי עיסות שיש באחד כרכום וכשני אין בו סתמא מקפיד ואינו מצטרף. כמה דברים אמורים שצריך נגיעה ונשיכה כשאין בכל אחד שיעור חלה ורוצה לצרפם, אבל יש בכל אחד שיעור חלה אע"פ שאחד פת קיבר והשני פת נאה או שיש באדם כרכום וכשני אין בו, מפריש מאחד על הכירו אם הם של אדם אחד אפילו בלא נגיעה ונשיכה אלא שהם לפניו דהא ממין אחד הם.

א עיסת שותפין חייבת בחלה, דגמרינן גזרה שוה ראשית ראשית מטרומה, מה תרומה שותפין חייבים דכתיב תרומותיכם לשון רבים אף חלת שותפין חייבים, וכי תימא נילוף מנופיה דהכי נמי כתיב עריסותיכם לשון רבים, האי איצטריכא ליה לשיעור חלה דהיינו כדי עריסות מרבר ששם נתנה להם תורה שווה עריסותיכם של עכשיו, ודוקא שותפין שעשו עיסה בשותפות, דמסתמא דעתן הוא על מנת לאפותו בשותפות אם יש בכל העיסה שיעור חלה, אפילו הם שותפין הרבה עד שלא הגיע לכל אחד ואחד אלא כוית חייבים, מפני שדרך הוא שכל אחד אוכל ממנו מה שירצה ואינם מקפדין זה על זה ואינו תולקין הפת וכל שכן הבצק לחלקים וכשל איש אחד דמי, אבל שנים שלשו כל אחד ואחד עיסה שאין בו שיעור חלה ויש בשניהם יחד שיעור חלה ונגעו זו בזו ונשכו זו את זו אפילו הם ממין אחד פטורים מן החלה, שהרי אין מגיע על כל אחד שיעור חלה, וחלה אמרה רחמנא ולא חצי חלה, דמתם שנים דרכן להקפיד על עיסתן שלא יתערבו. ואם נתערבו תוורין וחולקין אותה בעודה בצק ואין שום אחד נתחייב בחלה שהרי אין בה שיעור, אבל אם ידוע שאינם מקפדין על עירוב העיסות ואין תולקין עד אחר האפייה, הרי אלו מצטרפות לחיוב חלה שהיא בעודה בצק כמו שיחבאר בסימן הפמוך בעוה"י. ותלמידים הלומדים לפני רב אחד מתמן אינם מקפדין וחיובים. **ואם**

ב נתתום שעשה עיסה והיה דעתו לחלקה לחלקים קמנים שלא יהיה בהם שיעור חלה למוכרה לאחרים בעודה בצק, אפילו הכי חייבת, שהרי גם דעתו אם ימצא קונה שיקנה כל העיסה ימכרנה לו הכל ויאפנה לו הכל ויתחייב בחלה, אי נמי אם לא תמכור בצק שיעשה פת, אבל שאר אדם העושה עיסה על מנת לחלקה לאחרים אף בעודה בצק פטורה.

הגהות מוה"א א"א ז"ל

הכל, אלא לימא אחרת או מסעודה לסעודה אחרת כמו משחרית לערבית דאין חילוק בבצק פוטר העיסה, אלא אם כן דעתו שלא לאפות כשיעור בפעם אחת, אבל כשאופה כשיעור אעפ"י שנתחלק לככרות קטנות לא נפטר כלל.

א שנאמר כף אחת, הכתוב עשה כל מה שבכף אחד.

א כתב עליו בספר לחם חמודות (סי"כ) וזה לשונו, ועוד אני אומר דחילוק הבצק אפילו לעצמו היא, והיינו שיחלקה שלא לאפות עכשיו

(ג) אם נתן את העיסות או את הככרות בטבלא שאין לה לבזבזין, אין מצטרף לחלה. ואם מכסה הפת למעלה בסדין או במפה כשהן מונחים על הטבלא, אין חשוב כמו כלי לצרפן לחלה. ובפסח, אם אין לו כלי שיחזיק את כולם כדי לצרף אותם לחלה, נותנם בסדין, ויכסה באותו סדין עליהם, והוי כמו צירוף כלי, ואף שבאמצע מגולים, רק יזהר שלא יצא מצה שלימה חוץ לכיסוי (שם).

(ד) במה דברים אמורים שמצטרפין על ידי נשיכה וצירוף כלי כמו שנתבאר לעיל, דוקא שהיו העיסות של אדם אחד ואינו מקפיד על תערובתן, אבל אם מקפיד על תערובתן, כגון שהאחת פת קיבר והאחת פת נקיה, או שבעיסה אחת יש כרכום ובשניה אין בה כרכום, אותן מסתמא אפילו אדם אחד מקפיד על תערובתן ואין מצטרפין. וכן אפילו בעיסה שאין סתם בני אדם מקפידין, אם הוא מקפיד בפירוש שלא יתערבו זה עם זה, אין מצטרפין (סימן שכ"ו).

[סימן רצ"א]

דיני צירוף בעיסות שני אנשים

(א) שתי עיסות של שני אנשים שאין בכל אחת שיעור חלה, ויש בשתיהן שיעור חלה, ונתערבו יחד שלא מדעתן עד שנשכו זו בזו, או שנתן כל אחד קמחו לנחתום ועירבן הנחתום שלא מדעתן, אפילו על דעת לחלקן אחר אפיה, אפילו אם השני העיסות ממין אחד שאם היה מאדם אחד לא היה מקפיד על תערובתן, מכל מקום כיון ששני בני אדם מסתמא מקפידין שלא לערב עיסתן, משום הכי אין מצטרפין ופטורין מחלה, אלא אם כן ידוע בפירוש שאין מקפידין על עירוב העיסות, והיה דעתן גם כן שלא לחלק עד אחר אפיה דאו מצטרף וחייב בחלה. ותלמידים הלומדים ביחד לפני רב, אם נתן כל אחד קמחו לנחתום לאפותן, ועירבן הנחתום שלא מדעתן כדי לחלקו אחר אפיה, מצטרף וחייב בחלה, כיון שמסתמא אין מקפידין. וכן שני שותפין מסתמא אין מקפידין (שם).

7 ← (ב) שני אנשים שלשו עיסה שאין בה רק כשיעור אחד, אם היה דעתן לחלק בבצק פטור, אפילו אם אחר שחילקן הוסיף כל אחד ואחד בעיסתו עד שהיה בהם כשיעור, פטורין מחלה, כיון שהיה להם שעת חיוב ונפטרו. אבל אם הוסיף כל אחד שיעור שלם, חייב. אבל אם היה בדעתן בשעת לישה לחלק לאחר אפיה, אפילו חילקן בבצק חייבין (ש"ך סימן שכ"ו). וכן אדם אחד שעשה עיסה כשיעור כדי לחלקה בצק בפחות מכשיעור לאנשים אחרים, או לבני ביתו שאינן סמוכין על שולחנו, וחלקם בבצק אחר כך, פטורים מחלה. ואפילו הוסיפו אחר כך על כל חלק עיסה עד שיהיה בה כשיעור, פטורים, כיון שהיה להם שעת חיוב ונפטרו, הוי כעיסה שהורמה חלתה. אבל אם הוסיף כשיעור חלה, חייב בחלה. אבל אם לא היה בדעתו בשעת לישה לחלקן בבצק לאנשים הרבה, אף שחולקין אחר כך חייבת בחלה (שם).

(ג) בשני מינים מן חמשת מינים שחייבין בחלה, אין מצטרפין על ידי נשיכה וצירוף כלי אף באין מקפידין על תערובתן, רק עיסת דגן מצטרף עם עיסת שעורים. וכן עיסת שעורים

ס"ו צ"ק ת"ח

הר"ל 5 י"ק מ"א ז"ל

חלה

צירבן,

חמשת גדולה לחזקת

בלא

שאינ מחלה,

ואם

חלה,

בחלה

בלא

ת יש
אם
עיסה בכלי בחלה

שום
אותה
בר או

זה לו
בלא

כחש דהנכח דהיק וסוים דוקא צ"ל אכל צה"ל טון דנאכלת
 בטומאה יעשה בטומאה ומשמע דצ"ל אף בזמן הזה שאין לנו
 עברה ויעשה קצין ונכאורה ג"כ דכיון דה"ל לנו עברה נפולם ה"ל
 ראו נעשות קצין לעולם, והמנהג נעשה בטומאה, ואפשר שהוא
 מדעת הר"מ. [א"ה, ע"ש דמח"ס ס"ד סק"ג].

סימן קצח

(ח) חלה פ"ג מ"ה אובינן ערלי מן העיסה עד שהתנגגל, נראה
 דלובינן ערלי אף מלאוהו שהמים נחשבו כהן, דלי מן
 הקמה שנה בגישו המים בהם קאמר, אבל מלאוהו שהמים מעורבין
 בהן אכור ערלי לא שייך למחוי עד שהתנגגל ולא שייך לחלק בין
 העיסה נעשרים ה"ל ודלי אפי' מלאוהו שהמים מעורבין בהן מותר
 ערלי, והעשה להפטר בהפטר משעת נתינת המים ועדיין אינו
 עובד, ל"ל דערוסוחים קרינן משעת נתינת מים וכדאמר בירי,
 ה"ל דמדמינן תרומה דטיקרו מן הגמור והכי אמר בירי דריב"צ
 סבר משעשה מקלות ויטף מתרומה דבעין מן הגמור, ואף
 דמשמע דרבנן לא יטפו מתרומה, מימ נראה דגם רבנן עשימו
 דינפי מתרומה ה"ל דריב"צ לא השיב גמור עד שהעשה מקלות
 וירבנן סגי בנגגול והשיב נ"ל גמור, וריב"צ אובינן ערלי עד
 שחשבה מקלות.

ובירי ש"ל ימה אכור קצב ומשני משום הערמה ופריך דאכתי
 יכול להערים בערלי דאפי' בתנן גדול מקרי ערלי כל
 שמומל להחזיר לה המותר ומסיק משום דאכור נעשה עיסתו
 קצין ויש לשי' כיון דמשנתנה א"ח המים הו"ל כדון תבואה קרב
 שנגמרה מלא קשיא נ"ל גמור אכור קצב הכא לענין חלה עפי
 נעניין משבר, ויראה דנמשך ודלי לזון החורה שיהן המהות
 והמכנים דרך גנין מנוה ולכך אכור חכמים קצב שמפריע
 המהות, א"כ בתנה ה"ל אכור שיעשה סופגין והצ"ל, ולכך ק'
 ל"ל נראה יבא אכור לאכול קצב לא תהא עיסתו קצין החורה
 מסופגין והכתי קשיא וכי לא ידע דאכור נעשה עיסתו קצין
 דוב גרע מסופגין דטון דאכול בצורה החייבת כי אכור פחות
 עהה מכשיעור השיב הפקעה של המורה, וי"ל דכ"ד נהי
 דכשתכין להפקיעו מחלה אכור אכל כי עבד עיסה כשיעור רק
 קצב נ"ל למחוי עד שיש כולה לוקח ממנה קב למאכלו ה"ל ראו
 לאכור ומשני משום הערמה דנאמח יכין. להפקיעו מחלה, ומסיק
 דיש כהן אכור של עשה עיסתו קצין אפי' דאינו מחבין לכך.
 (ג) פ"א מ"ז נחוס שעשה שאור לחלק חייב בחלה, ובירי אמר
 ר"י דדוקא נחוס שא"ס ימלא לקוחות על פח ולא ימלא
 לקוחות על שאור יעשה פח, אבל יחיד העושה נהלק פטור, והנה
 קשיא לכו לאתרויב ז"ל שאין לנו טהרה כן ואנו מפרשין חלה
 בצרכה אפי' שאנו מחלקין העיסה למקלות, ועוד הקי' הגר"א
 יו"ד ס"י כ"ז סק"ז שברי הלוח תודה ורקוקי גזיר אין בכל אחת
 כשיעור ולכן פ"י הגר"א דלא מקרי לחלק ה"ל כשמחלק לשני
 אנשים אבל כשמחלק לעלמו חייב, וצ"ל ש"כ כחש צ"ל דלא
 מקרי לחלק ה"ל כשלא יבי' להם צירוף של וכה"ל יש לפרש צ"ל
 טעם דמחלק לעלמו חייב שמה ירפס בכל וא"ל מחשבה בדיח'
 לרפס' ה"ל כל שאין עמיד מצורר של פטור פהיכי צו ל' חייב
 זה מחייב מן החורה וכדאמר בנחוס אפי' דלפי ראות עיניו
 ימלא לקוחות: לשאור ועושה על דעה כן מימ כיון שאין החלוקה
 בטוחה שמה לא ימלא לקוחות ויעשה עיסה חייב הי"ע כיון שא"ס
 יררף הפה בכל השיב השחא עושה שלימה ודבר זה אפשרי אין
 כאן פטור, וכה"ל הגר"א ז"ל בוכיה עוד דבאשה אחת המחלקת
 לעלמה חייב מהא דתנן פ"ד מ"א ב' נשים שעשו ב' קנים ונגע זה
 בזה כ"י וזמן שהם של אשה אחת מין צמינו חייב, וע"כ איירי
 שאין דעה לאפות שחיבן בחיבורן שבשניו ששבו זה בזה לא
 חמוט מלפרישן וכן אמרו בירי. דזה חיבור חלה ואינו חיבור

בצ"ל ומיחה מחוי דרפיק דעב"י דמקלות שהטעם להפרישן
 ונגעו זו צו אין חיבור והיינו בעומד גם השחא להפרישן, כ"י
 דבאשה אחת אפי' דעשה לחלק חייבת, ועדיין קשיא ל"י להגר"א
 ה"ל דאמר בירי ד"י נשים שאינן מקפידות באשה אחת דמי ופסקה
 הר"מ פ"ז ה"ל ובטור"ע ס"י ש"כ סעי' א', ומא"י מהי שאין
 מקפידות על הכיפה ה"ל בעיסה אחת שדעתן לחלק נמי פטורה
 וכתב הגר"א ד"י נשים איירי בנחש שדעתן לאפות בחיבור, ולמנוס
 זה חייב דא"כ ב' נשים שאינן מקפידות בשתי נשים דמי, וא"ס
 דעתן להפרישן אחר אפי' שחיבין זה ענין אחר לגמרי ואינו ענין
 לאשה אחת שמתחייבת בנעשתן אפי' שדעה להפרישן, וגם
 לזון הר"מ והטור"ע ז"ל כן כלל.

7 (ז) ונראה דבא דעושה עיסה לחלק צ"ל פטורה היינו לחלקה
 ולהקפיד על הערובתן אחר החלוקה דלס אחר חלוקה
 נמי אינו מקפיד על נשיכתן זו צו לא גרע מה שעשה מחנה
 עיסה אחת מעשה שתי עיסות ונשכו זו צו, אבל כשדעתו לחלקן
 ולעשותן בדפוסים מיוחדים או למשה פניבן של מקלחן צבילים
 ושמן וכיו"ב שיקפיד אחר חלוקתן על נשיכתן זו צו זה מקרי
 ע"מ לחלק ולא דעתו לחלקן רק משום שר"ה בעתן קטנות ולא
 יקפיד על נשיכתן גם אחר חלוקה זה לא מקרי ע"מ לחלק ואין
 חלוקה בין א"ס אחד לב' אנשים ה"ל בין מקפיד אחר חלוקה לאינו
 מקפיד וממילא נשמע דלחלק ל"י צ"ל א"ס פטורה כיון דהתם
 נשים מקפידין ולא"ס אחד חייבת דהתם א"ס אינו מקפיד, אבל
 בדוע שיקפיד אפי' בא"ס אחד פטורה, וה"ל ידוע שלא יקפידו
 אפי' ב' נשי א"ס חייבת, ולפ"ז ל"ל דבלחמי תורה כיון שא"ס לא
 ימלא לקוחות ה"ל קפידת בנשיכתן השיב עיסה אחת אפי'
 דמסק מקפיד על נשיכתן א"ל דנחא ימלא ויעשה חוסן לעלמו
 קדס שיהלוק.

ד' ר"מ פ"ז מהי בצורים הי"ע צ"ל הר"א ח"ה נראה מן הגמ'
 ב"י והט"ז דר"י הוא דאמר פטורה ב"י, נראה דאין כונת
 הר"א לפסוק כר"ל שהרי ר"ל דוכות ממחי' דהממרח כרו' של
 חביו שלא מדעתו לא נעלל כ"כ ס"ל דבעושה עיסה ע"מ לחלק
 חייבת והפ"י החלוקה בטוחה כמו ב' נשים שגמרו לנחוס ומפרש
 טעמה דמחי' משום שיערב שלא מדעתן אבל מדעתן חייב שיעור
 של אפי' דעומד לחלק, ודעת הר"א דר"י נשים שגמרו לנחוס
 פטורים אפי' שירב מדעתן ומשום דעומד לחלק בנחלת, אלא
 באשה אחת שעשה לחלק חייבת שמה. תחזור ויעשה עיסה
 ש"מ, ה"ל לענין פירוש משנתנו דנחוס לאו דוקא ובי' נשים
 דוקא דעה הר"א שכן הוא פירוש המשנה לדין כמו לר"ל, מהכ"ה
 יצדח דאחא ל"י מונח, ומשמע דעה הר"א דבאשה אחת אפי'
 דעתה לחלק לב' אנשים חייבת, כיון שאין לאחרים חלק, בעיסה
 ה"ל שדעתה למכור או ליתן במתנה יש כאן טעם שמה תחזור בה,
 ודינה כמו נחוס דאי מודה הר"א דעתה לחלק לאחרים שפטורה,
 א"כ נחוס דוקא והמש' נשים לאו דוקא, ועוד מג"ל להר"א דר"י
 פניג ואמר דוקא נחוס ושפיר י"ל דר"י מודה באשה אחת בעושה
 לחלק חייבת ובה דאמר ר"י שכן העושה עיסה ע"מ לחלק צ"ל
 פטורה היינו לחלק לאנשים הרבה דומיא דה' נשים, אלא ודאי
 לדעה הר"א אפי' לחלק לאנשים הרבה חייבת, ולר"י דוקא נחוס.
 ויש מקום לומר דאשה העושה לחלק לאחרים במכר או במתנה
 אף לדעה הר"מ וש"פ דס"ל דעושה לחלק פטורה הכא דיש
 נחוס שמה חמנך חייבת כדון נחוס ובעושה למכור מסתבר דהיינו
 נחוס ממש אלא אפי' ליתן במתנה נמי חייבת דלמא תמלך, ודוקא
 שותפים העושים לחלק פטורין.

סימן קצט

(א) כ"י בנח"ד ופסקו ברמ"א צו"ד ס"י שכיח דהמשרת רשאה
 להפריש חלה דכ"י וזוה א"ס העיסה מחלקל, ובק"ה
 ס"י

ובדיעבד אם לש באופן זה בלי אחד מהמשקין אלו, יש אומרים שיפריש בלא ברכה, או כשיפריש מעיסה אחרת, ישיכנה לה ויכוין גם עליה (לז).

ויש אומרים שאם יתברר ששוטפים את החיטים עם מים בשעת המחינה, כבר הוכשרו החיטים לקבל טומאה, ומותר ללוש עיסה באופן זה. ודבר זה צריך בירור בכל מקום לפי מה שהוא, אם עושים כך או לא (לח).

ב. לש עיסה שיש בה שיעור חלה, ובשעת גלגול העיסה היה דעתו לחלק אותה כשהיא עדיין תהיה בצק לכמה אנשים, אם לא ישאר אצלו שיעור חלה, הרי זה פטור מלהפריש (לט). ואם היה לו ספק שאולי ישאר אצלו שיעור, אפילו שיש לו בזה צד ספק רחוק, יש אומרים שחייב להפריש כדין ובברכה (מ).

מקורות וביאורים

(לז) ראה צ"ך שם סק"ט, ומה שהשיגו הלבושי שרד, וצפת"ש סק"ב, וערוך השלחן ס"ד.

(לח) כ"כ צפתמי חסובה סימן שכ"ט סק"ג, דמה שהזכיר הש"ע שלא ללוש צמי פירות בלבד, מיירי צקמח שלא נלחם ע"ש. וכ"כ בערך לחם שם, מג"א סימן תס"ב סק"ה, והוצא צכה"ח שם ס"ק נ"ד, ומקדש מעט סימן שכ"ט ס"ק ט"ו ע"ש. ובלאו הכי נחשב שהוכשר. ומצוי בהרבה מקומות ששוטפים את החיטים מכל לכלוכס, או בשעת הטחינה כדי לטחון אותם מהר יותר, וצריך בירור אם בכל מקום עושים כן, מאחר שהשיווק מצוי מאוד בעולם.

→ (לט) ד' שיטות מה נקרא עיסה העומדת לחלק

אעיקרא דהאי מילתא, מנינו ד' שיטות הפוסקים מה נקרא עיסה שחלוקתה מתקיימת, והננו לפוטרים.

ואם הוא נאמן לומר שלא ראה כדי לתת לו או לא, צ"כ שם כתב צדעת הטור דנאמן לומר שלא ראה קרי אפילו ציומר מגיל חשע. וכן העלה במגן האלף באו"ח שם על דברי המג"א. אבל המג"א ס"ל שלא נאמן. וגם צ"ע הגר"ז שם סעי' כ' כתב, דאע"פ שהוא אומר שלא ראה קרי, אין מאכילים אותו על פיו אלא א"כ טבל צמקוה טהרה, כיון שהוא צחוקת שראה ע"ש. והוצא צכה"ח שם אות ס"ו. וע"ע במלא העומר יו"ד שם סק"ה, ולקט העומר פ"ב הערה י"ח כמה פרטים בזה, ועוד שם צ"ד הי"ב, ובהערה ל' ע"ש.

ודע כי קטן לאו דוקא, אלא הוא הדין קטנה שעדיין לא ראתה גדה, כמ"ש צ"ע יו"ד סימן שכ"ב ס"ה. ובלקט העומר פ"ב הערה ט"ז כתב, ללא נחביר שיעור שמחזיקין אותה כגדה, ושאו"י משום הכי השמיט מור"ם קטנה ונקט רק קטן ע"ש. וכבר כתבנו דלמעשה גם בזמן הזה אין נותנים להם, וכמ"ש הפוסקים וכנ"ל ע"ש.

ז. וכן
! ס"ק
! הח"י
סימן
יעקב
הוסיף
הג"ל,
ש. גס
הסקים
ז שם.
כ"ך,
| יוסף
הנו,
לוגמא

ז קרי
תנ"ז
י הוא
ביאתו
ורש"י
פחות
זמונה
ז אות
ללאו
סגי,
[אף
שנ"ב
חשע,
ז אם
דוק,
צה"ס
גג"א

ספר ח"ג מאת

הרב"ז ר' יצחק גינתין מחברו ר"א

א] המעדי מלך, הוצא בפח"ש הג"ל, ס"ל דהיינו שאינו רוצה עכשיו לאפות הכל אלא רק חלק מהעיסה, ושוג אחר כך לאפות מה שנשאר, ואז חלוקתה מתקיימת ופטורה מההפרשה.

ב] הביט אפרים יו"ד סימן ס"ט, הוצא ג"כ בפח"ש הג"ל, ס"ל דהיינו אם אין דעתו לזרפה אח"כ, אזי פטור מלהפריש, אבל אם דעתו לזרף אח"כ בכל, חייב. [וראה בסמוך בשם החו"א לענין יעוד העמיד].

ג] הלבוש, דרישה, פח"ש שם בשם ז"ת, והגר"א שם סק"ו, ועוד לו בשנות אליהו, והר"י קורקוס על הרמב"ם פ"ו הי"ט מהל' ביכורים, ורבי דוד עראמה, כולוהו ס"ל שכאשר מחלקה לאנשים הרבה, עיסה העומדת ליחלק מקרי, אבל לצני ביתו או לאיש אחד בלבד, גם אם מחלקה בעודה צנק חייב להפריש. וכן הוא הסכמת הפוסקים, שאף שמחלק אותה לעצמו, לא בכלל עיסה העומדת ליחלק היא. לאפוקי דעת רצנו יחיאל, שהוצא בחוס' ברכות דף ל"ז ע"ב ד"ה לחם, דהסתפק בעיסת איטריות אם חייבת בחלה כיון שאין משימין שיעור חלה בקדירה, אלא מחלקה לחקים קטנים, והיה מנריך ליקח חלה בלא ברכה ע"ש. וטעמו מפני דס"ל דגם כשמחלק לעצמו, מקרי על מנת לחלק. וכן הוא דעת רצנו שמחה, הוצא בהגמ"י סוף זרעים אות י"ד, שכתב וז"ל, לא תימא דוקא לחלקה בין שתי נשים, אלא אפילו לחלק לעצמו, או לעשות ממנו צליקות קטנות פטורות ע"כ. ועיין בזה במהרי"ט אלגאזי הל' חלה אות ט"ו, זל"ח ברכה דף ל"ז ע"ב חוס' הגו', שאל ומשיב מהדו"ק ח"א סימן קס"ו, חלת

לחם סימן ה' ס"י אות ל"ז, מלח העומר סימן שכ"ו ס"ד, תורת הארץ פ"ד אות מ"ג ואות ק' וק"א, וארץ צני סימן מ"ט דף ג"ה ע"א.

אל"א שבקידור דרך החיים לבעל החו"ד, גם הסכים למ"ש הלבוש ועוד, אלא שהוסיף דהיינו דוקא כשמחלק למי שאינם סומכים על שולחנו, אפילו הם בני ביתו, אבל אם סומכים על שלחנו, לא מקרי על מנת לחלק ע"כ. ותלמידו בחלת לחם סימן ה' ס"ק ל"ח הביא דברי רצו הג"ל, וכמו שלא מלח דבר זה בפוסקים כלל, ומ"מ נאמנו מאוד דברי רצו. [נאמנס בצ"ק ל"ט העלה למעשה דיש להחמיר שאם עשה לחלק לעצמו, יש להפריש בלי ברכה] ע"ש. והביא דבריו ג"כ בדרך אמונה פ"ו מביכורים ס"ק קס"ב, וצ"ח ההלכה אות שפ"ה.

אך בגידולי הקדש סימן שכ"ו סק"ג כתב דהכי מתחבר, דכיון שסומכים על שלחנו, לא שייך קפידא בחלוקה, דהא האוכלים הנמנאים עמו לא זוכים במאכל מצעה"צ אלא רק אחרי שהכניסו אל חוץ פיהם, ולא קודם, וכמ"ש הר"ן בנדרים דף ל"ד, ולכן מה שהניח בפניהם לא נחשב לחלוקה. וצ"ח על מהרי"ט ח"א סימן ק"ג ע"כ. ודבריו זל"ע, כי קברא זו שייכא ג"כ בני שאינו סומך על שלחנו כאורת, שהוא ג"כ לא זוכה אלא עד שיכניס לחוך פיו, ובהא גופא איירי הר"ן שהביא שם כיע"ש. וא"כ מה זו ראייה לדברי הדר"ח. ועוד הגם דהרשב"א שם ועוד ראשונים כתבו קברא זו, מ"מ מצינו ראשונים אחרים שחלקו בזה אימת הוא זוכה, וי"א דזוכה כשנטל חלקו והניח לפניו, וכמ"ש במור"ם אה"ע סימן

כ"ח סעי' י"ז בס מצעה"צ וקידש וראה שם באור ומה שהאריכו בזה ומה ג"כ יל"ע מ ס"א, ומ"ש שם וצנו"כ שם, וכן סי"ז בפועל שאם שהיה לי לאכול, דב"מ שם דף ז" הוא אוכל או משל וסוף ראשונים, ו (מהד' המאו ואסמירה עיני עו מצד קברת הגי מפלוגתא וא [ד' החו"א יו" וצליקוטי זרע שכאשר מחלקה שמגלה בדעתו והיעוד העמידו שנחבאר לעיל בכ אינו יכול לזרפכ בלקט העומר פ' צהענ ודע לכל האמונו כל העיסה הכי כשדעתו בש בעודה צנק, כ בחלילה אחרי צהם שיעור, ש לשיעור הפרשה להפריש, דכיון אינו פקע ממנו,

במה שהוסיף בפני עצמו, דאז צריך להפריש ממנו, ראה בזה ש"ע יו"ד סימן שכ"ו ס"ד, פתחא זוטא כלל ו' ס"ק כ"א, ולקט העומר פ"ו ה"ה

(ב) שנינו במשנה בחלה פ"א מ"ו, נחמוס שעשה שאור לחלק, חייב בחלה, נשים שנתנו לנחמוס לעשות מהם שאור, אם אין בשל אחת מהם כשיעור, פטורה מן החלה ע"כ. ובירושלמי שם ה"ה איתא, הממריח כריו של חצירו שלא מדעתו, רבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש, ר"י אמר נטבל, רשב"ל אמר לא נטבל, מחייב ר"י לרשב"ל והחנין וכן נשים שנתנו לנחמוס לעשות להן שאור, אם אין בשל אחת מהן כשיעור, פטורה מן החלה, ואין בשל כולהן כשיעור, אמר ליה שנייא היא שכן העושה עיסה על מנת לחלקה בצק, פטורה מן החלה, אמר ליה והחנין נחמוס שעשה שאור לחלק חייב בחלה, אמר ליה לא מחייבי נחמוס, נחמוס לא בדעתו הדבר חלוי, בדעת הלוקוחות הדבר חלוי, שמה ימצא לקוחות והוא חוזר ועושה אותה עיסה עכ"ל. ופסק הרמב"ם פ"ו בפ"ו מהל' ביכורים הי"ט, נחמוס שעשה עיסה לעשותה שאור לחלקה, חייבת בחלה, שאם לא תמכר יעשה פת, אבל העוסה עיסה לחלקה בצק, פטורה ע"כ. וכ"כ הש"ע יו"ד סימן שכ"ו ס"ב.

אלא דמצינו שהראב"ד שם השיג עליו וז"ל, נראה מן הגמ' שאף האשה שעשתה עיסתה לחלק, חייבת בחלה, שמה תמלך לעשותה עיסה כו' ע"כ. ומבואר שנחלקו הרמב"ם והראב"ד בעיסה שעומדת לחלק, שלהרמב"ם פטורה מהפרשה, ולהראב"ד חייבת בהפרשה. גם הרמב"ן

כ"ח סעי' י"ז בסופו, שאורח שנטל חלקו מצעה"ב וקידש אשה, הרי זו מקודשת. וראה שם באור הפוסקים ו' נידונים בזה, ומה שהאריכו בזה בכל השיטות במחלוקת זו. ומה ג"כ יל"ע ממ"ש באו"ח סימן קס"ט ס"א, ומ"ש שם בצו"כ, וסימן ק"ע סי"ח ובצו"כ שם, וכן מש"ע חו"מ סימן של"ז סי"ז בפועל שאמר תנו לאשתי ובני מה שהיה לי לאכול, דאין שומעין לו, ובסוגיא דצ"מ שם דף ז"א ע"א אם משל בעה"ב הוא אוכל או משל שמים, ושם ברש"י ותוס', ושאר ראשונים, ועוד בחקרי לב חו"מ כרך ג' (מהד' המאור) סימן קמ"ו, ודו"ק. ואסתירה עיני עוד בפרט זה. באופן שאם מלך סברת הגידולי הקדש, לא פלטינן מפלוגתא ואין הדבר מוכרע כלל.

ד [החוו"א יו"ד סימן קצ"ח סק"ג, ובליקוטי זרעים סימן ב' סק"ב וג', ס"ל שכאשר מחלקה בעודה בצק, היינו מפני שמגלה בדעתו שמקפיד שלא ימערבו יחד, והיעוד העמיד קובע גם לעכשיו, וכמו שנחבאר לעיל בסעיפים הקודמים], ובה"ג אינו יכול לזרפס ופטור מהפרשה. וע"ע בלקט העומר פ"ו ה"ג, וכל מה שכתב שם בהערות מהפוסקים.

ודע דכל האמור בזה היינו מפני שחילק את כל העיסה לפחות מכשיעור, ומשום הכי כשדעתו בשעת הגלגול לחלקה לאחרים בעודה בצק, פטור מלהפריש, אבל אם נתחילה אחרי שחילק אותה לחלקים שאין בהם שיעור, שוב הוסיף עליהם והשלימו לשיעור הפרשה, יש אומרים שאינו חייב להפריש, דכיון שחל על העיסה פטור, שוב אינו פקע ממנו, אלא א"כ יש שיעור הפרשה

מה
אח
ט
ד
לא
כס
בל
ת
ה
לא
נו
ה
ק
א
ק

ב
ל
f
ל
-

זהו חלה בדין הנ"ל כתב וז"ל, ושמעין מינה שהעושה על מנת לפטור, פטורה אע"פ שנתגלגלה בענין חיוב ע"כ. וז"כ במה נחלקו, ומה טעמו של דין זה שכל עיסה העומדת לחלק בעתיד, כבר עכשיו פטורה בהפרשה.

עוד יל"ע, כי הנ"ל שם כתב דלכאורה נראה מהסמ"ג דגם אם מחלקה אחרי האפיה, נחשב לעיסה העומדת לחלק. אמנם בש"ע פסק דרק אם מחלקה בעודה בנק. וכ"כ הש"ך סק"ה, דדוקא בעודה בנק, אבל אחרי האפיה חייבת בהפרשה ע"כ. ובערך ש"י שם הביא ראייה מן ירושלמי פ"א דחלה ה"א, וכן עוד שם מפ"ד ה"א ע"ש. וז"כ מה הסברא לחלק בין בעודה בנק, לבין אחר האפיה. L

76 ד' טעמים מדוע עיסה שעומדת לחלק פטורה מהפרשה

והנה מנינו בראשונים וגדולי הפוסקים ד' טעמים מדוע עיסה שעומדת לחלק פטורה.

[א] טעם ראשון, הרשב"א בפסקי חלה שער ב' אות ב', מאירי חלה פ"א מ"ה, תשב"ץ ח"ב סימן רנ"א פ"ג, שו"ת בית אפרים יו"ד סימן ס"ט, חתם לחם בפתיחה לסימן ה', ועוד שם צסק"ג וי"ג, גידולי הקדש בחי' לסימן שכ"ו שם, וחזון איש בגיליון מרן הגר"ח הלוי הל' זיכורים פ"ח הי"ט, כולם פה אחד כתבו דטעמא דמילתא משום דכל העומד לחלק כחלוק דמי, והוי כאילו הוא לש תיכף איזהו עיסות וכל אחת לית ביה שיעורא ע"ש. [וראה לקמן בסעי' כ"א מה שכתבנו ליישב לטעם זה אמאי לא אמרינן כן גם אחרי האפיה].

ולפ"ז כתבו החלח לחם, וגדולי הקדש שם, לכן דוקא היכא דודאי עומד לחלק, אבל כשיש לו איזה ספק שהוא ספק אם יחלק אומה אח"כ, אפילו ספק רחוק, שוב ליכא היחרא דעל מנת לחלק וחיוב להפריש, והראיה מנחתום שעושה לחלק דחייב להפריש משום ספק שמא לא ימלא לקוחות ויעשהו לעמו, כמ"ש הרמב"ם והש"ע הנז', דהתם ודאי מיירי דמנזים הלוקחים וקרוב לודאי שימכר להם, ועכ"ז חייב על ג' ספק רחוק, וא"כ הוא הדין בנ"ד, כל שיש ג' ספק בצבר חייב. ואף בגידולי הקדש הוסיף ראייה מפסחים דף ס"ו בדין עורות שעבדן שחושב עליהם למשכב ע"ש. והסכים לזה לדניא בפתחא זוטא כלל ז' סוף סק"ו, ועוד לו בחי' לסימן שכ"ט סק"ט, דכל שיש ספק אפילו רחוק, חייב להפריש.

אלא דכל האמור בזה י"ל רק אליבא דר"ש וסיעמו שהובא בב"י וש"ע יו"ד סימן שכ"ט ס"ג דס"ל דלש עיסה עבה על דעת לבשלה פטור, ונפסק בש"ע שם, דאזלינן בחר מחשבתו העמידה, ולכן הוא הדין בנ"ד י"ל דמשום הכי פטורה דאזלינן בחר מחשבתו העמידה, וראייתם הוא מדין זה גופא דעל מנת לחלק פטור. אבל לדעת ר"ת שהובא שם דס"ל דכיון דהשתא הוא לש עיסה עבה, אזלינן בחר השתא ולא בחר מחשבתו, א"כ אכתי ז"כ מה טעמו של דין זה.

[ב] טעם שני, כתב הבית אפרים הנז"ל לתרץ בזה וז"ל, ולדעת ר"ת ז"ל דדוקא בעיסה לחלק שלא יהא כשיעור פטור, דהעומד לחלק כחלוק דמי, משא"כ כשדעתו לסופגנין שאין קפידא לענין חלה, רק על

שעת הגלגול, ולא כאילו היא עכשיו. ככל העומד לחלק מלאנו בכמה מקומות העומד להשתנות ה זה לא מלאנו. בלא אחרינא אית ביה. ו צסק"ו מה דשק דחולין דף קכ"ט סו ע"א ז [ג] טעם שלישי, מל סק"ג, ונדע ב ל"ט בסופו ד"ה והי שנלמד מן העומר דכתיב והעומר י בעירובין דף פ"ג רבעי קמח ועוד, שהאוכל כמידה זו שאוכל כל זרבו, וי אוכל יותר מדאי, וי מכאן, מקולקל בו דהתם מדובר רק ועליו יש לו אח הז על אחרים, ממילא שוב אינו דומה לז עומר לגולגולת, שה הרי זו פני ועל דרך זה פירי דגם לר"ת ה השתא ולא בחר בהא דאזלינן בחר דומיא דעיסת מד אינה דומה לעיסת שרצה לבאר שם על

שעת הגלגול, ולא שייך לומר דרואין אותה כאלו היא עכשיו סופגין עכ"ל. והיינו דס"ל דפלי העומד לחלק כחלוק דמי אמרינן, וכן מלאנו בכמה מקומות בש"ס, אך לומר דכל העומד להשתנות הוי כאלו נשתנה עכשיו, זה לא מלאנו. באופן דלעת ר"ח טעמא אסתמיא אית ביה. וק"ל. וע"ע בפחמ"ז כלל ו' בסק"ו. מה דסקו"ט על סדרא זו מגמי דסולין דף קכ"ח סופ"ב, וחוס' שם דף ע"ג ע"א ד"ה חבורי.

בן טעם שלישי, מלאנו בפחמא זוטא כלל'ו' סק"ג, ונדוע ביאודה קמא או"ח סימן ל"ט בסופו ד"ה והנה עד הנה, שכתבו דכיון שנלמד מן העומר בעיסת מדבר שיעור חלה, דכתיב והעומר עשירית האפה, ודרשו בעירובין דף פ"ג ע"ב, דמכאן אמרו ו' רבני קמח ועוד, חייבת בחלה, ואמרו שהאוכל כמידה זו הרי זה בריא, דהיינו שאוכל כל זכרו, וגם מצורך, דהיינו שאינו אוכל יותר מדאי, ויחר על כן רעבון, ופחות מכאן, מקולקל במיעו. א"כ ז"ל דכמו דהתם מדובר רק על שיעור דאדם אחד, ועליו יש לו את הברכה ושיעור אכילה, ולא על אחרים, ממילא כל שלש לחלק לאחרים, קוב אינו דומה לעיסת מדבר שהיה דוקא עומר לגולגולת, שהוא לפי אדם אחד, וא"כ הרי זו פטורה מהפרשה.

ועל דרך זה פירשו כל שיטות הפוסקים, וגם לר"ח הנז"ל דס"ל דאזלינן במר השמא ולא במר מחשבתו העמיד, מודה צה"ל דאזלינן במר מחשבתו, כיון דבעינן דומיא דעיסת מדבר, וכיון שעיסה זו כך אינה דומה לעיסת מדבר, פטורה. [אך מה שרצה לזכר שם על דרך זה גם לשיטת רבנו

יחיאל בתוס' ברכות דף ל"ח, ורבנו שמחה, וכן לפי דברי חמודות על הרא"ש הל' חלה סימן ג' אות כ', והדרך החיים, לל"ב. וטעם למה ששיעור חלה נלמד מעיסת מדבר, ממלא דבר גאה בפחמא זוטא בסוף הספר בהשמטות אות ו'. ועיין בערך ש"ג הנז"ל שכתב לזכר החילוק בין בעודה בל"ב לבין אחרי האפיה, ול"ב].

ד' טעם רביעי, ידועין דברי מרן הגר"ח הלוי על הרמב"ם שם שביאר מחלוקת הרמב"ם וראב"ד בזה, ובחילה נדל' לפרש שנחלקו האם מחשבת חלוקת העיסה היא מיחשב כאלו חלוקה עכשיו ממש, ולנים אותה על שם סופה, או אזלינן במר השמא, וכיון שעכשיו היא בחיובה עומדת, ויש בה שיעור חלוקה, אף שעמידה לחלק, השמא הוא דמיחייב. ואח"כ הוכיח דלכ"ע אין לומר שמחשבת חלוקה, משוי דין כאלו חלוקה היא מעכשיו, ודחה סדרא זו, ולכן ביאר דסדרת הרמב"ם היא, וכן הטור וש"ע שפסקו כן לדינא, דכיון שחשב עליה שבשעת חלות דין לחם אח"כ, תהא פטורה כי יחלק אותה, ממילא מיפטרה גם מהשמא, ואע"פ ששעת חיוב הפרשה היא בעודה עיסה ולא בעודה לחם, ואותה שעה היא הגורמת לה להחייב, מכל מקום הרי עיקר החיוב חלה הרי הוא תלוי בשם לחם, כי למטרה זו נעשתה, ואם לא יחול עליה שם לחם, הרי הוא פטורה מעכשיו, ולכן דנים אותה על שם סופה, שאם אז לא יהיה שיעור הפרשה, כבר מהשמא פטורה מהפרשה, אבל הראב"ד ס"ל שהמחשבה של שעת הלחם, לא חשיבא שעת חובתה כדי לפטור אותה מהפרשה, אלא עיקר שעת חובת הפרשה היא רק

שם
אלו
תלמי
לפי
הש
חייב
סוף
יין
רוצ
ופק
ל
הין
לדו
זה
וד
ק
זא
ע
ה
ע
ז
ה
ז
ז
ז
ז
ז